

HRVATSKI VOJNIK

Broj 139. Godina IV. 8. lipnja 2007.

www.hrvatski-vojnik.hr

BESPLATNI PRIMJERAK

€ 2,10 • CAD 3,00 • AUD 3,30 • USA 2,00 • CHF 3,50 • SLO € 1,79 • SIT 430,00 • SEK 17,00 • NOK 17,00 • DKK 15,50 • GBP 1,30

RAZGOVOR

Dr. sc. Ante Nazor, ravnatelj Hrvatskog memorijalno-dokumentacijskog centra Domovinskog rata

U potrazi za gradivom iz Domovinskog rata

MoD UK

PORT STANLEY

Sjećanje na Goose Green

Pripadnici 2. britanske padobranske regimente 1. lipnja su na Falklandskim otocima obilježili 25. obljetnicu bitke kod Goose Greena. Taj sukob bio je najveća kopnena bitka u ratu između Argentine i Velike Britanije, kao i jedna od najpoznatijih bitaka nakon II. svjetskog rata u kojoj su sudjelovali Britanci. Bitka, koja je počela 29. svibnja 1982. trajala je dva dana i završila britanskom pobjedom, no vojnici 2. bojne tom su prilikom izgubili svog zapovjednika pukovnika H. Jonesa, koji je posthumno odlikovan Viktorijinim križem. Ceremonija se odvijala na Darwinovom brdu iznad naseobine Goos Green, a na njoj su bila i dvojica veterana Falklandskog rata (na slici).

DŽAKARTA

Ubijeni prosvjednici, uhićeni marinici

Potpresident Indonezije Jusuf Kalla (na slici) je 2. lipnja u bolnici na Istočnoj Javi posjetio ljudе koje su prošlog tjedna u pucnjavi ranili marinici. Naime, u selu Alas Tlogo lokalni stanovnici su prosjevali zbog planova da se na obližnjem zemljишtu, koje je označeno spornim, podigne vojna baza. Zbog toga će iz više od 6000 kuća biti iseljeni ljudi. Iz neobjavljenih razloga, marinici su zapucali na prosvjednike i ubili četvero, a osmoro ranili. Incident je rezultirao uhićenjem trinaestorice vojnika,javlja agencija Antara.

LOS ANGELES

Opasan let iznad studija

U studiju kalifornijske filmske tvrtke Warner Bros 1. lipnja je zavladala prava uzbuna. Naime, iznad njihovog kompleksa u Los Angelesu je u vrlo niskom letu preletio vojni avion i izazvao masovno paljenje autoalarma i trešnju stakala na prozorima. Radnicima se činilo da bi mogao udariti u zgrade: "Mogao si ga gotovo dotaknuti kroz prozor", rekao je jedan, dok su drugi rekli da su se "smrtno prepali". Sat vremena nakon *uzbune*, u studio je stiglo objašnjenje. Bila je riječ o planiranom i odobrenom preletu kao dijelu pogrebne ceremonije na obližnjem vojnom groblju, no filmaši taj put o tome nisu bili obavješteni, kao što je to inače običaj.

OTTAWA

"Snaga iza odore"

Pripadnici kanadskih oružanih snaga raspoređenih u domovini, ali i u drugim dijelovima svijeta (poput Afganistana) 3. lipnja su na razne načine proslavili svoj Dan. Proslava je i prilika da

National Defence

"građani Kanade pozdrave hrabre muškarce i žene koji brane,štite i nadograđuju važne vrijednosti zemlje", istaknuo je ministar obrane Gordon O'Connor. Čestitkama vojski i zahvalama civilnoj zajednici na potpori pri-družio se i tamošnji načelnik stožera general Rick Hillier, koji je svoje pos-trebe nazvao "Snagom iza odore".

VILNIUS

Baltičke operacije

U Baltičkom moru je 4. lipnja počela mornarička vježba pod nazivom *Baltops 2007. (Baltic Operations)*. Vježba je velika: uključuje 25 ratnih brodova, dvije podmornice, nekoliko lovačkih aviona i helikoptera iz 11 zemalja. Trajat će 11 dana i odvijati se u teritorijalnim vodama Danske, Švedske i Njemačke. Vježbu *Baltops* organiziraju Amerikanci, a redovito se održava od 1994. kao dio NATO-ovog Partnerstva za mir. Litvanci, koji su se na svojim web stranicama prvi službeno oglašili o početku vježbe, u njoj sudjeluju s fregatom Aukštaitis sa 63 člana posade.

ORLANDO

Televizori ili antiterorizam?

U tvorničke prostorije najjače američke namjenske tvrtke Lockheed-Martin prošlog su se tjedna ušljali nezvani gosti: provalnici. Kako je kasnije utvrđeno, pokušali su ukrasti neke tehničke dijelove upravljačkog sustava helikoptera Apache, konkretno sustava TEDAC (Centar za pronalaženje terorističkih eksplozivnih sredstava). On ima mali zaslon i joystick koji se rabi za pronalaženje meta i upravljanje naoružanja prema njima. Ugovorom s vlastima SAD-a, tvrtka treba TEDAC-om opremiti svaki Apache. Provajnici su urezali rupu u jednim vratima i tako ušli u tvornicu, a ukradenu opremu su ostavili u obližnjoj šumici. Snimke sigurnosnih kamera su pokazale dvojicu osumnjičenih koji su iste večeri ukrali i šest televizora.

Lockheed Martin

TJEDNIK MINISTARSTVA OBRANE

HRVATSKI VOJNIK

Nakladnik:

MINISTARSTVO OBRANE REPUBLIKE HRVATSKE

Glavni urednik: Željko Stipanović
(zeljko.stipanovic@morf.hr)Zamjenica glavnog urednika: Vesna Pintarić
(vpintar@morf.hr)Zamjenik glavnog urednika za Internet:
Toma Vlašić (toma.vlasic@morf.hr)Izvršni urednik: Mario Galić
(mario.galic@morf.hr)Urednici i novinari: Marija Alvir,
(marija.alvir@morf.hr), Leida Parlov,
Domagoj Vlahović

Urednik fotografije: Tomislav Brandt

Fotografi: Davor Kirin, Dubravko Kovač

Grafička redakcija: Zvonimir Frank (urednik)
(zvonimir.frank@zg.htnet.hr), Ante Perković,
Predrag Belušić, Damir Bebek

Webmaster: Drago Kelemen (dragok@morf.hr)

Prijevod: Jasmina Pešek

Tajnica redakcije: Mila Badrić-Gelo

tel: 3784-937

Lektori: Gordana Jelavić, Jasenka Pešak

Marketing i financije: Igor Vitanović

tel: 3786-348;

fax: 3784-322

Preplata:

Inozemstvo: u korist: TISAK trgovacko d.d.

Slavonska avenija 2, 10 000 Zagreb

(za: Služba za odnose s javnošću i informiranje), devizni račun u Zagrebačkoj banci 30101-620-2500-3281060.

Tuzemstvo: u korist: TISAK trgovacko d.d., Slavonska avenija 2, 10 000 Zagreb, (za:

Služba za odnose s javnošću i informiranje), žiroracun 2360000-1101321302 poziv na broj 165, cijena 280,00 kn godišnje, Molimo preplatnike da nakon uplate kopiju uplatnice pošalju na adresu TISAK trgovacko d.d., Slavonska avenija 2, 10 000 Zagreb.

Tisk: Tiskara Varteks d.o.o.,
Zagrebačka 94, 42000 Varaždin**Naslov uredništva:**

MORH

Služba za odnose s javnošću i informiranje, p.p.
252, 10002 Zagreb, Republika Hrvatska
<http://www.hrvatski-vojnik.hr>

E-mail: hrvojnik@morf.hr

Naklada: 6000 primjeraka

U članstvu Europskog udruženja vojnih novinara
(EMPA)Rukopise, fotografije i ostali materijal ne vraćamo.
Copyright HRVATSKI VOJNIK, 2007.Novinarski prilozi objavljeni u Hrvatskom vojniku nisu
službeni stav Ministarstva obrane RH

IZ SADRŽAJA

Dr. sc. Ante Nazor, ravnatelj Hrvatskog memorialno-dokumentacijskog centra Domovinskog rata

Dvije su glavne zadaće u ovom trenutku - prikupljanje gradiva od privatnih imatelja i sređivanje gradiva koje je Centar preuzeo. Vjerujem da je kod privatnih imatelja veća količina dokumenta...

Strana 4

Ministar Rončević održao tribinu o ulasku RH u NATO

Radi što boljeg upoznavanja građana Rijeke i Primorsko-goranske županije s pitanjima ulaska Republike Hrvatske u NATO, ministar obrane Berislav Rončević je 31. svibnja na tu temu u riječkoj zgradi tvrtke Euroherc održao tribinu otvorenu za sve zainteresirane građane

Strana 8

Tomislav Lepan, zlatni hrvatski kanuist-divljevodaš i ročnik sportske satnije

Makar već godinama donose medalje s velikih natjecanja, hrvatski kanuisti-divljevodaši na proteklom su Europskom prvenstvu uzeli čak tri zlata. Velikom uspjehu svoj obol je dao i Tomislav Lepan, tada još vojnik Hrvatske vojske...

Strana 12

Asimetrične opasnosti novog vremena

Termini kao što su "bolja kontrola bojišta", "povećani stupanj preživljavanja", "zaštićena mobilnost", "precizno djelovanje" i "smanjenja kolateralnih šteta" opisuju tehnologije potrebne za asimetrično djelovanje. No, što točno znači asimetrični rat?

Strana 21

Naslovnicu snimio Tomislav BRANDT

**Dr. sc. Ante Nazor, ravnatelj
Hrvatskog memorijalno-dokumen-
tacijskog centra Domovinskog rata**

U potrazi za gradivom iz Domovinskog rata

Dvije su glavne zadaće u ovom trenutku - prikupljanje gradiva od privatnih imatelja i sređivanje gradiva koje je Centar preuzeo. Vjerujem da je kod privatnih imatelja veća količina dokumenata i zato ih molim i apeliram na njihovu savjest da gradivo iz Domovinskog rata predaju Centru i sačuvaju za budućnost, kako bi povjesničari mogli cjelovitije i objektivnije prikazati to razdoblje

— Marija ALVIR, snimio Tomislav BRANDT —

Hravatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata djeluje tek nešto više od dvije godine, a dosadašnjim se radom već dokazao kao čelna institucija utemeljena s ciljem istraživanja Domovinskog rata, čije je osnivanje itekako bilo nužno. U povodu nedavne promocije izdavačke djelatnosti Centra razgovarali smo s njegovim ravnateljem dr. sc. Antonom Nazorom.

Prije godinu dana u razgovoru za *Hrvatski vojnik* opisali ste kako je Centar ustrojen i koje su mu zadaće. Kakvo je danas stanje u Centru što se tiče uposlenika?

Centar danas ima 17 zaposlenih, od toga 15 arhivista, pretežito povjesničara, i dva arhivska tehničara-informatičara. Može se reći da je u Centru postignut spoj iskustva i perspektivnih mladih povjesničara, od kojih je trenutačno petero u postupku stjecanja doktorata znanosti, a još najmanje dvoje će doktorski studij upisati tijekom ove godine. Očekujemo da će u razumnom roku hrvatska historiografija biti bogatija bar za tri do pet doktora znanosti, koji će znati argumentirano i suvislo pričati o Domovinskom ratu. Na Centru je da im u tome što više pomogne, jer ulaganje u obrazovanje zaposlenika je najisplativija investicija, a stvaranje povjesničara koji će objektivno, na temelju dokumenata i literature, govoriti o Domovinskom ratu iznimno je važna zadaća. Zbog toga Centar stvara vlastitu knjižnicu s naslovima vezanim uz Domovinski rat, kako bi uz izvore s kojima se svakodnevno susreću zaposlenici Centra dobili uvid u raznovrsne interpretacije događaja iz toga razdoblja.

Radi edukacije i stvaranja uvjeta za objektivniju spoznaju događaja iz Domovinskog rata, Centar provodi i svojevršnu terensku nastavu, u kojoj djelatnici - mladi povjesničari, imaju priliku da se na mjestu događaja susretu s njegovim neposrednim sudionicima. Tako smo obišli poprište herojske bitke za Vukovar, dakako, uz stručno vodstvo njezinih sudionika, a u zapadnoj Slavoniji prošli smo

komunikacijama prema Grubišnom Polju i Daruvaru, Pakracu i Lipiku i dalje prema Požegi i Virovitici, gdje su vođene oslobođilačke operacije hrvatskih snaga potkraj 1991. godine. U siječnju 2006. i 2007. bili smo na Velebitu, u povodu obilježavanja vojno-redarstvene operacije *Maslenica* i specijalci MUP-a poveli su nas do položaja s kojih su krenuli u pobjedonosnu *Oluju*, uz priču o događajima i uvjetima u kojima su boravili pune tri godine. Takvi susreti važni su jer povjesničar ima priliku upoznati teren i osjetiti uvjete u kojima su se odigrali događaji o kojima piše, i čuti priču neposrednih sudionika, čija je važnost kao povijesnog izvora u historiografiji neupitno potvrđena. Naime, tzv. oralna povijest i stvaranje memorarskog gradiva potrebno je ne samo radi prikupljanja manje poznatih činjenica, nego i radi dobivanja informacija o općem ozračju, ugodaju, načinu razmišljanja i djelovanja u pojedinim situacijama, što je iz službenih dokumenata vrlo teško iščitati. Poseban je doživljaj bio i posjet bivšem skladištu streljiva JNA Barutani pokraj Bjelovara, koju branitelji pretvaraju u spomen-područje, odnosno u mjesto sjećanja. To je sjajna ideja i na lokalnim razinama treba osmisliti takva mjesta na kojima bi se, primjerice u jednom ili dva školska sata, učenicima prikazala povijest njihova kraja u Domovinskom ratu. Autentična mjesta, kakva je Barutana sa svojim apokaliptičkim izgledom, praktično „zaledenim“ nakon snažne eksplozije u rujnu 1991., idealna su za provedbu takvih edukativnih i memorijalnih programa. Dakako, dojmljiv je bio i posjet Pakracu i Lipiku, čije ruševine i danas svjedoče o strahovitom razaranju tih gradova 1991., kao i posjeti ostalim mjestima.

Na početku ste najavili brojne aktivnosti i opsežan posao, kakvoga se mogu prihvati samo istinski entuzijasti. Koliko je od planiranog dosad realizirano?

Zaposlenici Centra od veljače 2006. intenzivno sređuju oko 2400 kutija arhivskog gradiva "Republike Srpske Kra-

jine“, koje je od iznimne važnosti za istraživanje povijesti Domovinskog rata. Uz to, Centar je do ožujka 2007. prikupio oko 500 sati videozapisa, oko 5000 slikovnih zapisa (negativa i fotografija) te 79 kutija arhivskoga gradiva različite provenijencije od privatnih imatelja. Pripremili smo i tekstove i dokumente za desetak publikacija - kataloga, knjiga i stručnih časopisa, te priredili izložbu *Počeci suvremene hrvatske države - kronologija događaja* koja je postavljena u Zagrebu, Kninu, Petrinji, Lipiku, Pakracu, Novskoj i Jasenovcu. Centar je bio i suorganizator velike izložbe *Bljesak Oluje*, otvorene u Kninu 5. kolovoza 2005. u povodu obilježavanja 10. obljetnice oslobođilačke vojno-redarstvene operacije *Oluja*. Uza sve to, Centar je organizirao ili je suorganizator desetak javnih tribina i predavanja o događajima u Domovinskom ratu održanih u više gradova, na kojima su sudjelovali neposredni sudionici događaja te povjesničari i drugi znanstvenici. Takva predavanja zapravo imaju dvostruku ulogu - uz dobivanje podataka „iz prve ruke“ i stvaranje memoarskog gradiva, njima se obilježavaju važni događaji iz Domovinskog rata i posvećuje dužna pozornost njegovim neposrednim sudionicima.

Centar je u okviru svojih mogućnosti pomogao i pomoći će u stvaranju svojevrsnoga memoarskog gradiva za najmanje dvjestotinjak sudionika bitke za Vukovar 1991., u dokumentarnoj seriji *Heroji Vukovara* koju priprema redatelj Eduard Galić i umjetnička organizacija Missart, a čiji producenti su vukovarski branitelj Marko Babić i Dominik Galić. Centar je priredio i promidžbeni jednominutni spot, prikazan na HTV-u radi poticanja privatnih imatelja arhivskoga gradiva iz Domovinskoga rata na njegovu predaju Centru. Uredili smo i bazu podataka o žrtvama Domovinskog rata, bazu podataka za prikupljene fotografije i DVD-e, a imamo i vlastitu web stranicu.

Što je trenutačno prioritet u radu Centra?

Dvije su glavne zadaće u ovom trenutku - prikupljanje gradiva od privatnih imatelja i sređivanje gradiva koje je Centar preuzeo. Vjerujem da je kod privatnih imatelja veća količina dokumenata i zato ih molim i apeliram na njihovu savjest da gradivo iz Domovinskog rata predaju Centru i sačuvaju za budućnost, kako bi povjesničari mogli cijelovitije i objektivnije prikazati to razdoblje. Dakako, najveći dio gradiva je u državnim ustanovama, ali problem je u tome što ono uglavnom nije sredeno. Uz spomenuto, Centar bi trebao nastaviti s tiskanjem započete serije knjiga dokumenata i memoarskog gradiva *Republika*

Hrvatska i Domovinski rat 1990.-1995. Dvije knjige dokumenta pobunjenih Srba iz 1990. i 1991., koje je Centar upravo tiskao, jedinstvena su izdanja u Hrvatskoj, a njihov sadržaj potvrđuje odgovornost jugoslavenskog i srbijskog vodstva u pobuni Srba u Hrvatskoj, a potom i u agresiji oružanih snaga SFRJ, odnosno JNA (kasnije Vojiske Jugoslavije), teritorijalnih obrana Srbije, Crne Gore i BiH i srpskih paravojnih postrojbi na Hrvatsku 1991. godine. Uz to, Centar će nastojati tiskati jednu ili dvije foto-monografije i zbornik radova o Domovinskom ratu. Ove godine predviđao je stručno predavanje o obrani i deblokadi Dubrovnika kojim bi se trebala predstaviti uloga Dubrovnika i, prije svega, njegovih građana u Domovinskom ratu. Plan je iznimno ambiciozan, no s dobrom organizacijom i uz velik trud zaposlenika moguće ga je ispuniti. Dakako, i uz dobru suradnju sa srodnim ustanovama koju Centar zagovara od početka svog djelovanja. Izbor recenzentata i suzdanača knjiga u izdanju Centra potvrđuje

nastojanje Centra da u istraživanju Domovinskog rata što više ujedini znanstveni potencijal u Hrvatskoj koji se bavi tom problematikom. Isto tako je i u prikupljanju gradiva, posebice "Republike Srpske Krajine" koje se nalazi na nekoliko mjesta. S obzirom na uspostavljene kontakte s Antom Beljom i Zvonimirom Trusićem, a nadam se i s Iv-

nom Pandžom Orkanom, vjerujem da će se to gradivo uskoro ujediniti i rasporediti u fondove koje Centar upravo sređuje.

Ima li kakvih problema u radu Centra, ostajete li i dalje u istom prostoru i kakve su mogućnosti za prihvatanje novog gradiva u tim okolnostima?

Većih problema za sada nema. Suradnja s resornim ministarstvom je izvrsna, jer ministar kulture mr. sc. Božo Biškupić i njegovi suradnici imaju mnogo razumijevanja za djelatnost Centra i problematiku kojom se bavimo, a posebice za to što smo nova ustanova koja tek treba uhvatiti ritam. Što se tiče prihvata gradiva, treba reći da smo trenutačno „podstanari“ u zgradi Hrvatskoga državnog arhiva na Marulićevom trgu 21 i da prostor u kojem djelujemo nije velik. No, zahvaljujući razumijevanju njegova ravnatelja Stjepana Čosića i ostalih ljudi koji sudjeluju u vođenju i radu toga Središnjeg hrvatskoga arhiva, Centar je u mogućnosti primiti i „šleper“ gradiva ako zatreba. Konačno rješenje smještaja Centra vidim u izgradnji Muzeja Domovinskoga rata koji se, prema posljednjim informacijama, planira graditi na prostoru Paromlina. Prirodno je da takav muzej i Centar Domovinskog rata budu pod

Kvalitetan rad Centra sve više dolazi do izražaja, a braniteljska populacija posebno cijeni pristupačnost čelnika, čija je upornost i neposrednost rezultirala suradnjom na višestranu korist

istim krovom i u strogom središtu glavnoga grada Hrvatske, pa smatram da se isplati pričekati takvo trajno rješenje smještaja Centra.

Nedavno je javnosti predstavljen MORH-ov projekt Memorijalnog, informacijskog, dokumentacijskog i edukativnog centra Domovinskog rata, čija je realizacija već otpočela u vukovarskoj vojarni. Kako to komentirate?

Neka se gradi. I ne samo u Vukovaru. Centar kojega sam ravnatelj osnovan je kao središnja ustanova za prikupljanje gradiva iz Domovinskog rata, no Zakon o Centru ne isključuje osnivanje sličnih ustanova u Hrvatskoj. Vukovaru pripada posebno mjesto u stvaranju suvremene hrvatske države. On je simbol hrabrosti i odlučnosti građana u obrani svoga grada i domovine, ali i simbol stradanja, i prirodno je da se u Vukovaru na jednom mjestu prikaže tijek Domovinskog rata, posebice bitka za Vukovar. Jednako tako se, primjerice, u Kninu može prikazati *Oluja*, a u Okučanima, Novskoj, Novoj Gradišći ili Jasenovcu *Bljesak*. Sigurno je da bez suradnje s ljudima koji na lokalnoj razini prikupljaju dokumentaciju Centar ne može ispuniti svoju zadaću. No, bilo bi dobro da se u kreiranje sadržaja takvoga centra uključi i ministarstvo znanosti i obrazovanja, jer Vukovar je idealno mjesto za provođenje školske, tzv. terenske nastave, ne samo zbog njegova simboličkog značenja za najnoviju hrvatsku povijest. Naime, u Vukovaru i njegovoj bližoj okolini učenici mogu praktično osjetiti prošlost - od prapovijesti na Vučedolu do Domovinskog rata. S obzirom na postojeću infrastrukturu, vukovarska vojarna je mjesto na kojem bi veće skupine učenika mogle prenoći i ujutro kretati na edukativne izlete prema Iluku, Đakovu, Vinkovcima, Osijeku i Kopačkom ritu. Možda čak i brodom, da osjete zašto su Dunav i Drava u hrvatskoj himni, bar rutom od Aljmaša prema Osijeku, istom onom kojom su 1. kolovoza 1991. šlepovi spašavali živote stanovnika Erduta, Dalja i Aljmaša pred napadom pobunjenih Srba i JNA.

Kao povjesničar i čelnik ustanove koja istražuje to razdoblje hrvatske povijesti, kako komentirate današnju medijsku sliku Domovinskog rata?

Smatram da nije objektivna, jer se često temelji na paušalnim prikazima, na isticanju pojedinih događaja koji su izvađeni iz konteksta povijesnoga procesa, ili na izjavama koje nisu potkrijepljenje relevantnim brojem dokumenata. Razlog tome je najvećim dijelom nestručnost ili površnost pojedinaca u pristupu problematice tog razdoblja. U želji za vlastitom promidžbom ili zbog dokazivanja nekih neutemeljnih zaključaka, mnogi pričaju sve i svašta o događajima iz Domovinskoga rata, premda nisu osobno sudjelovali u njima, niti su ih stručno, a kamoli znanstveno istraživali. Nažalost, upravo takvi su često u medijima. Primjerice, nedavno je jedan od novinara HTV-a u vrlo gledanoj emisiji mahao dokumentom kako bi diskreditirao jednoga od poznatijih časnika iz Domovinskog rata, a time i njegovu postrojbu, govoreći "o bježaniji" kod Vukovara. A ozbiljan povjesničar zna da se na temelju jednog ili desetaka dokumenata ne može donositi zaključak koji je u suprotnosti sa sađnjem više desetaka dokumenata, niti je primjereno govoriti o "bježaniji" hrvatskih snaga oko Vukovara kad se uzme u obzir nesrazmjer u ljudstvu i naoružanju, posebice u top-

ništvu i oklopu, a da zrakoplove i ne spominjemo. U pokušaju probaja prema Vukovaru morale su odustati i povući se i tada najelitnije hrvatske postrojbe, no to ne znači da njihovi pripadnici nisu bili hrabri. Naprotiv, već kretanje u probaj u takvim okolnostima bila je iznimna hrabrost. Nasuprot tome imamo osobe koje bi po svaku cijenu željele desetak jablana pokraj ceste usporediti s gustom slavonskom šumom. Naime, kako drugčije opisati pokušaje da se naglašavanjem pojedinih incidenta i negativnih događaja, koji nažalost prate svaki rat, doveđe u pitanje pozitivan - obrambeni i oslobođeni karakter Domovinskog rata.

Bilo je dosta negativnih reakcija i na pojedine dijelove udžbenika iz hrvatske povijesti, u kojima se opisuju događaji iz tog razdoblja.

U nekim udžbenicima za 8. razred kao čimbenici pobune Srba u Hrvatskoj prvo se navode srpski mediji i beogradski tisak, jer su "plašili ljudi novim progonom", a odmah potom i "neodmjereni izjave nekih hrvatskih političara", jer su pridonijele "uspješnosti takve propagande". Iz toga proizlazi da su za pobunu Srba u Hrvatskoj najviše krivi srpski mediji i neodmjereni izjave nekih hrvatskih političara, a tek potom velikosrpska ideja!? Zapravo, pravo je pitanje hoće li osmašima nakon poglavljia o Domovinskom ratu biti jasno da su 1991. postojale samo dvije opcije kojima je Hrvatska mogla izbjegići rat: prva je da ostane u Jugoslaviji pod srpskom dominacijom, upravo onako kako je to zamišljalo srbijansko vodstvo, a druga je da Hrvati prihvate ideju tzv. velike Srbije i puste da se dijelovi teritorija Hrvatske izdvoje i pripoe srpskoj državi.

Kad su već spomenuti udžbenici, moram napomenuti da je, uz sve uvažavanje autorove slobode interpretacije Nastavnog plana i programa, teško razumjeti da se u poglavljju o Domovinskom ratu ne spominje 2. svibnja 1991., kad je ubijeno 13 hrvatskih policajaca (12 u Borovu Selu, a jedan pokraj Polače u zadarskom zaleđu). Takav, iznimno krvav i okrutan događaj, koji je dramatično utjecao na svijest i poнаšanje građana Hrvatske, ne bi smio biti zanemaren i izostavljen u udžbenicima za hrvatske škole. Zasluguje bar toliko prostora koliko i podatak o promjeni imena zagrebačkoga nogometnog kluba. Isto tako, trebalo bi ispraviti neke pojmovne i faktografske, pa i bitne pogreške. Primjerice, *Bljesak* i *Oluja* nisu bile vojno-redarstvene akcije, nego operacije, a "gotovo potpuno povlačenje hrvatskih građana srpske nacionalnosti u Srbiju" nije bio rezultat tih operacija, kako navodi autor, nego njihova posljedica. Rezultat operacija bio je oslobođanje okupiranog teritorija i njegovo vraćanje u ustavno-pravni poredak Republike Hrvatske. Dakako, pritom se ne spominje čija je odgovornost za povlačenje Srba iz Hrvatske, pa učenik može zaključiti da je za to kriva hrvatska vlast jer je pokrenula vojno-redarstvenu operaciju, a ne onaj tko je hrvatsku vlast primorao na vojnu opciju. Uz to, prema do sada poznatom gradivu, "prije većih sukoba između hrvatskih i srpskih snaga" - kako navodi autor, a zapravo hrvatske policije i pobunjenih Srba ili srpskih terorista, nije "zabilježen na Uskrs (31. ožujka) 1991. na Plitvicama", već 2. ožujka 1991. u Pakracu, gdje samo pukom srećom nije bilo poginulih, ali je bilo ranjenih. Također, radi objektivnosti i povijesne istine u poglavljju "Rat u BiH", uz spomen zajedničke obrane od srpske agresije, a potom i međusobnog sukoba hrvatskih i musliman-

skih snaga, trebalo bi navesti i važnu ulogu hrvatskih snaga u oslobođanju teritorija BiH 1995. od okupacije srpskih snaga. Naime, poznato je da je u srpnju 1995. službeno dogovoreno hrvatsko-bošnjačko savezništvo i da su hrvatske snage, uz suradnju s Armijom BiH, tijekom 1995. oslobođile oko 5000 km² teritorija BiH, a to se u udžbeniku ne navodi. Žao mi je što pri pisanju poglavlja o Domovinskom ratu u udžbenicima za osnovne škole naš Centar nije konzultiran, jer vjerujem da bi dobromjerne i argumentirane sugestije pomogle da njihov sadržaj bude bolji.

Slažete li se da u udžbenicima treba pisati i o tamnim stranama nacionalne povijesti?

Nitko ozbiljan ne dovodi u pitanje potrebu da se u historiografiji, pa tako i u povjesnim udžbenicima za škole, govori i o tamnim stranama pojedinih razdoblja nacionalne povijesti. Tako treba biti i s razdobljem između 1989. i 1996., jer je upravo u interesu Hrvatske da se ono prikaže objektivno. Ako prešutimo primjere nečasnih postupaka pojedinaca ili skupina s hrvatske strane ili ako neobjektivno prikazujemo pojedine događaje, bilo da preuvečavamo ili umanjujemo njihove dimenzije i posljedice, nećemo biti vjerodostojni ni kad govorimo o činjenicama koje nisu nimalo dvojbine - primjerice, da je Domovinski rat bio obrambeni, da je na Hrvatsku izvršena agresija, da su vojno-redarstvene akcije i operacije hrvatskih oružanih snaga bile oslobođačke, jer se njima oslobođao okupirani teritorij RH, itd. Dakle, nema dvojbe da o svemu treba govoriti, no problem je kad se stvari izvlače iz konteksta i kad se uspoređuje neusporedivo, odnosno kad se pojedini događaji ne prikazuju objektivno. Tako je i udžbenik kvalitetan onoliko koliko učenik iz njega može dobiti objektivnu i razumljivu sliku, ne samo događaja, nego i njegovih uzroka. Da zaključim, nemam ništa protiv navođenja negativnih primjera iz Domovinskog rata, ali tako da se njihovom prezentacijom ne dovede u pitanje razlog i pravi omjer zločina te karakter rata.

Što mislite o dokumentima prikupljenim u procesima pred MKSJ i hoće li haško tužiteljstvo pisati povijest Domovinskog rata, kako neki vjeruju?

Arhivsko gradivo koje su prikupile obrane i tužiteljstva za potrebe vođenja raznih postupaka vezanih uz događaje iz Domovinskog rata vrlo je vrijedno. No, ono je samo jedan od mogućih izvora, koji je, kao i ostali, podložan znanstvenoj kritici. Isto kao i sudske presude. Dakako, one imaju težinu, prije svega psihološku, i njihov sadržaj se u istraživanju ne smije zaobići, ali bilo bi pogrešno bezuvjetno ih prihvati kao "konačnu povijesnu istinu". Mogućnost nagodbe zbog raznih "viših ciljeva" pokazuje da se prilikom donošenja presude može zažmiriti na mnoge stvari i da bi u traženju povijesne istine vrlo lako mogli zalutati, ako bi sudske presude uzimali kao isključivu povijesnu istinu. Uostalom, poznata je izreka o pravu i pravdi. U skladu s tim s obzirom na zadaću tužitelja, neozbiljno je i pomisliti da bi se na temelju materijala tužiteljstva mogla napisati objektivna povijest Domovinskog rata. Isto tako ne treba strahovati ni da se neka neobjektivna interpretacija povijesti može Hrvatskoj nametnuti kao "službena verzija". Ako je Hrvatska, između ostalog i zbog svesti, osjećaja i odnosa prema vlastitom prostoru i vlastitoj povijesti koje su Hrvati njegovali "s koljena na koljeno", svoju državotvornu nit sačuvala gotovo neprekinitom od ranoga srednjega vijeka do danas, u raznim zajednicama s drugim narodima i državama, unatoč mađarizaciji, talijanizaciji, germanizaciji, jugoslavenstvu itd., nema razloga strahovati da će sve to nestati upravo sada, kad imamo vlastitu državu. Duga kulturna tradicija i solidni historiografski temeljni su razlog za optimizam. Kakvu će nacionalnu povijest učiti djeca u hrvatskim školama ovisi po najprije o institucijama hrvatske države i o hrvatskim povjesničarima. Naša je zadaća omogućiti obrazovanje na temelju znanstveno prihvaćenih argumenata i prikazati događaje što objektivnije, bez preuvečavanja ili umanjivanja. Da nam djeca što prije shvate kako povijest nije crnobijela, da što manje žive u mitovima i zablude, jer svaka opijenost mitom završava bolnim otrežnjenjem. Temelji za provedbu takve zadaće su stručnost, posebice onih koji stvaraju nastavne programe, i odgovornost za izgovorenou ili napisano, u ovom slučaju autora udžbenika povijesti za škole i nastavnika povijesti. ■

Izdanja Centra u 2006./2007.

Fotomonografija Marija Filipa "Na istočnom pragu domovine (Slavonija, ljeto/jesen 1991. - kamerom i perom)", Zagreb, 2006.

Tekst za katalog izložbe "Mjesto sjećanja - Vukovarska bolnica 1991.", Zagreb, 2006.

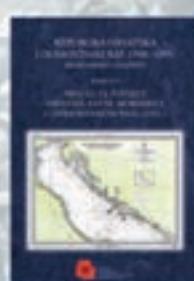
Prospekt za Spomen dom na Ovcari (Zagreb, 2006.)

Prospekt izložbe "Počeci suvremene hrvatske države - kronologija dogadaja", Zagreb, 2006.

"Počeci suvremene hrvatske države" - katalog izložbe, Zagreb, 2007.

Republika Hrvatska i Domovinski rat 1990.-1995. - dokumenti (knjiga 1): Oružana pobuna Srba u Hrvatskoj i agresija Oružanih snaga SFRJ i srpskih paravojnih postrojbi na Republiku Hrvatsku (1990.-1991.)

Republika Hrvatska i Domovinski rat 1990.-1995. - dokumenti (knjiga 2): Dokumenti institucija pobunjenih Srba u Republici Hrvatskoj (1990.-1991.), Republika Hrvatska i Domovinski rat 1990.-1995. - memoarsko gradivo (knjiga 1): Prilozi za povijest Hrvatske mornarice u Domovinskem ratu (1991.).

Ministar Rončević održao tribinu o ulasku RH u NATO

snimio Donagaj VLAHOVIĆ

Radi što boljeg upoznavanja građana Rijeke i Primorsko-goranske županije s pitanjima ulaska Republike Hrvatske u NATO, ministar obrane Berislav Rončević je 31. svibnja na tu temu u riječkoj zgradi tvrtke Euroherc održao tribinu otvorenu za sve zainteresirane građane.

Rončevićovo predavanje je počelo podsjetnikom na jasni signal iz Rige, kao i najavom pozivnice koju će Hrvatska dobiti sljedeće godine u Bukureštu. Ministar je istaknuo kako će Hrvatska biti pozvana u NATO jer je ispunila sve osnovne kriterije koju članica mora imati: razvijen demokratski sustav, visoku razinu poštivanja ljudskih prava te gospodarstvo formirano na načelima slobodne trgovine. Ti zahtjevi se podudaraju sa zahtjevima za članstvo u EU-u, dodao je, uz primjedbu da je "Hrvatska visokodemokratska zemlja i da na to svi moramo biti ponosni". Govoreći o obrambeno-sigurnosnim aspektima NATO-a, ministar Rončević je Savez nazvao "najboljom policom sigurnosti zemlje", dugoročno jeftinijom, a od NATO-a preporučenih dva posto izdvajanja za

obranu u državnom proračunu RH će, prema SPO-u i DPR-u dosegnuti 2010. godine. Naime, Hrvatska se ne može uspoređivati s drugim tranzicijskim zemljama, zbog rata koji je ostavio posljedice kazao je ministar davši kako "ne možemo biti ravнопravni partneri ako preuzimamo obveze koje nećemo moći ostvariti".

Najveći dio predavanja posvetio je odgovorima na pitanja koje se o Sjeveroatlantskom savezu najčešće postavljaju u javnosti. Naglašanja da članstvo u NATO-u treba izjednačiti sa sudjelovanjem Hrvatske u savezničkim poslovnim i političkim suradnjama u Iraku neosnovana su. Naime, to nije obveza koja proizlazi iz članstva u NATO-u. Neke zemlje koje participiraju u Iraku nisu u NATO-u i obratno, istaknuo je. Naravno, vojnici se i danas šalju izvan RH, no idu dragovoljno, za to su honorirani i daju velik doprinos svjetskom miru, sigurnosti i stabilnosti. "Vojnik je prihvatio taj poziv i svjestan je da on donosi rizike i normalno je da će za to dobiti dodatak, jer nije isto biti vojnik u Afganistanu ili nekoj logističkoj bazi u Hrvatskoj". Istaknuo je i da vojnici u misiju ne idu dok nisu potpuno osposobljeni, a da postrojbe obavljaju samo one funkcije koje odrede Sabor i Vlada. "Članarina" u NATO-u, tj. doprinosi zajedničkim fondovima i troškovi za hrvatske predstavnike u savezu godišnje bi iznosili oko 13,5 milijuna eura, što po ministrovom mišljenju nije tako velik novac. Zatim, modernizaciju i profesionalizaciju OSRH ne provodimo zbog NATO-a nego zbog sebe i povećanja obrambenih kapaciteta svoje zemlje. Spominjući zamrzavanje obveznog služenja vojnog roka koje bi trebalo bi-

ti ubrzo ministar je istaknuo kako "bez jasnog signala iz Rige ne bi bilo izmjena zakona o obrani i služenju vojnog roka". Unatoč tomu, 2025. godine Hrvatska bi trebala imati 300 000 osposobljenih pričuvnika, koji bi sigurno branili zemlju ako bi bilo potrebno.

Ulaskom u NATO, vojska neće predstavljati veći trošak za Hrvatsku. Naime, on bi u obrnutom slučaju bio 3,5 puta veći, a procjene govore da bismo tada morali imati 75 000 vojnih djelatnika plus ročnu vojsku. "Uspostavite to s predviđenih 16 000", istaknuo je ministar. Vojska je i dalje potrebna zbog asimetričnih prijetnji, na kojih se međutim ne odgovara "tonama čelika i eksploziva i velikim brojem ljudstva", nego pravodobnim i kvalitetnim informacijama, koje će nam ulaskom u NATO biti dostupnije. Još jedno goruće pitanje u Hrvatskoj su "NATO baze". Ministar je rekao da taj pojam zapravo ne postoji, pa ni u Hrvatskoj neće biti iznimke. Hrvatska obveza je tek osigurati infrastrukturne objekte i logističku potporu za prihvat postrojbi tijekom tranzita, a to se radi i danas. Za kraj je ostavljeno pitanje eventualnog "ograničenog suvereniteta". "NATO je savez suverenih država, koje članstvom ne prenose nijedan dio svojega suvereniteta", a Hrvatska će u njega unijeti svoju bogatu tradiciju, kao i iskustvo koje smo silom prilika stekli u Domovinskom ratu. Na kraju, ministar je poručio mladima koji su bili na tribini da su im "vrata MORH-a i OSRH uvijek otvorena", dodajući kako je "vojna karijera karijera mladog čovjeka".

D. VLAHOVIĆ

Ministar posjetio ozlijedenoga makedonskog generala

Ministar obrane Berislav Rončević i zamjenik načelnika GS OS RH general pukovnik Slavko Barić posjetili su 31. svibnja u KBC u Rijeci na Sušaku ozlijedenoga makedonskoga brigadnog generala Zorana Lekovskog, stradalog u prometnoj nesreći koja se dogodila 20. svibnja na autocesti Rijeka - Zagreb, tijekom službenog posjeta makedonskog izaslanika RH. Prije posjeta ozlijedenome makedonskom generalu ministar Berislav Rončević je izjavio: "Došao sam vidjeti zdravstveno stanje generala Zorana Lekovskog koji je u prijateljskom posjetu imao nesreću. Dogodilo se što se dogodilo, u jednom trenutku je izgledalo prilično ružno, ali moje informacije govore da se, zahvaljujući izvrsnim riječkim liječnicima general dobro oporavlja, pa bi uskoro mogao izići iz bolnice i vratiti se u Makedoniju, naravno ukoliko to dopušta tijek liječenja. Ono što mu želim reći je da ovo smatra samo ružnom epizodom, da Hrvatska ima mnogo lijepih stvari, i nadam se da će on još mnogo puta doći u Hrvatsku u posjet zemlji i kolegama iz Oružanih snaga Republike Hrvatske. Vjerujem da će slika koju će ponijeti iz Hrvatske biti kudikamo pozitivnija nego ovaj ružni događaj. Iz liječničkog tima koji se brine za zdravlje ozlijedenoga makedonskog generala rečeno je: „Generalkovo zdravstveno stanje je sada stabilno, doduše još uvijek treba sve mjere intenzivnog liječenja, ali mi smo njegovim oporavkom zadovoljni, pa možemo kazati kako više ne očekujemo ozbiljnije komplikacije.“

D.V.

Odgovoriti na katastrofe

Jedna od glavnih aktivnosti Saveza je planiranje za slučaj civilnih izvanrednih stanja. Glavna uporišta tih aktivnosti su pružanje civilne potpore vojnim operacijama, ali još više pružanje potpore nacionalnim vlastima u slučaju civilnih izvanrednih stanja. Ta pomoć je posebno fokusirana na zaštitu civilnog stanovništva.

Dražen JONJIĆ

Iako velik broj površnih promatrača doživljava Sjevernoatlantski savez kao isključivo vojnu snagu koja donosi povećanje razine ugroza za Republike Hrvatsku, činjenica je da NATO razvija cijeli spektar sposobnosti koje nisu isključivo podređene klasičnom poimanju vojske. Područje koje je u ovom trenutku jedna od glavnih aktivnosti Saveza je planiranje za slučaj civilnih izvanrednih stanja. Glavna uporišta tih aktivnosti su pružanje civilne potpore vojnim operacijama, ali još više pružanje potpore nacionalnim vlastima u slučaju civilnih izvanrednih stanja. Ta pomoć je posebno fokusirana na zaštitu civilnog stanovništva. Koliko NATO polaže na razvijanju sposobnosti u ovom segmentu mogli smo se i "uživo" uvjeriti tijekom multinacionalne NATO vježbe IDASSA 07 koja je održana na širem području Zadra.

Ovim aktivnostima posebna pozornost posvećuje se od vremena terorističkih napada na Sjedinjene Američke Države. Pojavila se potreba da se civilno stanovništvo zaštiti od mogućih posljedica napada kemijskim, biološkim, nuklearnim agensima. Zahvaljujući "klasičnim" vojnim sposobnostima: vojnom planiranju i operacijama, operacije potpore civilnom stanovništvu i njihovoj zaštiti mogu biti obavljene učinkovito, a planovi i postupci pružaju jamstvo uspješnog rješavanja i najsloženijih situacija. Naravno, nije zanemariva činjenica kako jedino oružane snage raspolažu cijelim spektrom potrebnih znanja i sredstava za slučajevе civilnih izvanrednih stanja. U suradnji s civilnim vlastima, u operacije potpore i rje-

šavanja katastrofa mogu se uključiti i svekoliki civilni kapaciteti.

Razvijene sposobnosti za pomoć civilima

Planiranje tih aktivnosti promjenilo se od doba hladnoga rata. Tada su vojne vlasti mogle gotovo neometano upravljati civilima, poglavito kad se ima u vidu kako se spre-

Sigurnost civilnog stanovništva, pomoć u situacijama koje izmiču nadzoru i za koje je vojska jedina osposobljenja da u najkraćem roku pruži pomoć i bar sanira posljedice katastrofa, smisao je ovih napora Saveza. Novi NATO nisu samo vojne operacije. To je danas širok spektar aktivnosti o kojima se u hladnoratovskom vremenu nije previše razmišljalo

malo za rat velikih razmjera. Naravno, takva situacija je, srećom, daleko za nama. Današnje planiranje okrenuto je operacijama pružanja potpore za slučaj vojnih izvanrednih stanja i odgovorima na stanja izazvana prirodnim katastrofama ili terorističkim napadima.

Ono što je posebno važno spomenuti, a možda je upravo IDASSA 07 paradigma, je i proširenje suradnje članica Sjevernoatlantskog saveza sa zemljama partnerima, neovisno o tome je li riječ o Partnerstvu za mir, Rusiji ili Ukrajini, Mediteranskom

dijaligu ili Istanbulskoj inicijativi o suradnji. Suradnja se manifestira redovitim konsultacijama, združenim operacijama i vježbama, zapravo svim aktivnostima koje daju velik doprinos razvoju sposobnosti združenog djelovanja i najučinkovitijeg odgovora na katastrofe, neovisno o njihovu izvoru. Takva se pomoć pružala Ukrajini, Češkoj Republici i SAD-u u vrijeme velikih poplava, Grčkoj, Turskoj i Pakistanu u katastrofama razornih potresa, Portugalu u borbi s vatrom divovskih razmjera, ili zemljama Jugoistočne Europe kao odgovor na humanitarne krize izazvane ratovima. Razvijene sposobnosti planiranja pomogle su u krizi koja se mogla pojavitи u Turskoj u vrijeme iračkog sukoba u proljeće 2003. godine, ali i Grčkoj u pomoći u organizaciji Ljetnih olimpijskih igara.

Kako bi planiranje i akcija bili upravo onda kad su najpotrebniji, te kako bi se NATO-ovi kapaciteti racionalno koristili, razvijene su čvrste veze između NATO-ovih vojnih vlasti i struktura planiranja za slučaj ugroze civilnog stanovništva. Naravno, razvijaju se i sposobnosti koje, u određenim slučajevima, omogućuju pružanje civilne potpore vojnim operacijama.

Sigurnost civilnog stanovništva, pomoć u situacijama koje izmiču nadzoru i za koje je vojska jedina osposobljenja da u najkraćem roku pruži pomoć i bar sanira posljedice katastrofa, smisao je ovih napora Saveza. Novi NATO nisu samo vojne operacije. To je danas širok spektar aktivnosti o kojima se u hladnoratovskom vremenu nije previše razmišljalo. No, vremena se mijenjaju. ■

Kupovanje na tržnici

Trgovci su u Gruziji uglavnom vrlo ljubazni i spremni na cjenkanje. U cjenkanju je nenadmašan moj kolega iz Bangladeša kojemu sam nekoliko puta bio prevoditelj dok je kupovao svježu ribu, meso i povrće. I sam sam se znao upustiti u cjenkanje kako bi on kupio nešto povoljnije...

Iz Gruzije Enam GORINJAC

Nakon puna tri mjeseca u misiji došao je dugo očekivan dan mog odlaska na zaslужeni odmor. Ta tri mjeseca jednostavno su proletjela, a kao danas sjećam se svojih prvih dana i tjedana u Gruziji. Dok nas stari, dobri i prilično bučni UN-ov AN-24 nosi iz Kutaisija prema Istanbulu, pokušavam razgovarati s kolegom iz Njemačke. On je završio svoju šestomjesečnu misiju i primjećujem na njemu izmiješane osjećaje, sreću zbog susreta s obitelji i tragove sjetne zbog rastanka s dragim ljudima s kojima je dijelio dobro i zlo. Srećom, dobrog je bilo više, a ono se i dulje pamti. I meni naviru sjećanja o proživljenom u brojnim ophodnjama, o našim uspjesima i ponekom sretno okončanom "gafu". Pritom sam imao priliku upoznati različite ljudi i razgovarati s njima, od seljaka do gradačelnika, od vojnika do generala. Zajedničko svima je što žele živjeti normalnim životom i radovati se malim stvarima. Sretan sam kao i svi moji kolege sa svih strana svijeta ako smo im bar malo približili ostvarenje snova.

U Istanbulu se razilazimo kao rakova djeca, svatko na svoju stranu, a ja na let za Rim. Poslije kišnog Rima, u Milanu loša vijest za mene: zbog lošeg vremena otkazan je let za Zagreb. Noćenje u superhotelu u Milanu na račun Alitalie i ujutro po lijepom vremenu ugodan let za Zagreb. Ništa nije bilo od očekivanog kupovanja na aerodromima u Istanbulu, Rimu i Milanu. Zbog astronomskih cijena u duty free shopovima moji najbliži dobili su samo skromne darove kupljene posljednjeg mjeseca u Gruziji. To mi je dobra škola za sljedeći odmor, bolje ću iskoristiti prilike za kupovinu koje se pružaju u Gruziji.

Cjenkanje

Za kupovanje u području misije najbolja ponuda je na tržnicama u Suhumiju, Galiju i Zugdidiu.

Zugdidiu mi je najdraža jer je тамо moguće kupiti sve osim lokomotive, jeftinija je, a i blizu je Galija (pol a sata vožnje). Blizina tržnice je posebno važna ljeti kad se živa u termometru penje na 40 stupnjeva i kad se mora računati na mogućnost kvarenja namirnica. To je i mjesto gdje se uvijek može sresti nekoga od kolega vojnih promatrača. Prije kupovine ide se u neku od obližnjih mjenjačnica radi zamjene dolara u gruzijsku valutu lari, čija je vrijednost nešto više od tri kune. Razgovarajući s Gruzijcima doznao sam da naziv lari vuče koriđen od riječi salaro, što znači zarada. Svaki vojni promatrač u UNOMIG-u uvijek sa sobom ima najmanje tri vrste novca, tri valute.

U abhaskom dijelu Gruzije u opticaju je ruska rublja, u ostatku Gruzije je gruzijski lari, a svuda se može američki dolar zamijeniti za domaću valutu. Ako se ide na odmor preko Istanbula, treba se opskrbiti i turškim lirama.

Trgovci su u Gruziji uglavnom vrlo ljubazni i spremni na cjenkanje. U cjenkanju je nenadmašan moj kolega iz Bangladeša kojemu sam nekoliko puta bio prevoditelj dok je kupovao svježu ribu, meso i povrće. I sam sam se znao upustiti u cjenkanje kako bi on kupio nešto povoljnije. Kod naših europskih kolega nema pregovaranja oko cijene, oni uglavnom plaćaju cijenu koju trgovac kaže.

Dugo očekivani dolazak drugog hrvatskog časnika u Gruziju bio je za mene sretan događaj i razlog za odlazak u Suhumi Jerku poželjeti dobrodošlicu u misiju. Dan prije otišao sam iz kuće gdje sam proveo četiri mjeseca s njemačkim kolegama i našao novu s epitetom hrvatska kuća. Uveče su mi domaćini priredili prijam dobrodošlice na kojem su bili i naši korejski susjadi. Da bih postao "članom obitelji" morao sam ispititi rog pun dobroga crnog vina. Ovdašnji običaji koji su mi na početku bili tako čudni, sad su mi svakog dana jasniji i lakše mogu razumjeti domaće ljudi i njihov život.

Drugi HRV OMLT u misiji ISAF

Na polovici misije

Osvrtom na ostvarene dosadašnje zadaće uvidjeli smo da smo učinili znatan pomak u razvoju ANA-inih vojnika, dočasnika i časnika. U mogućnosti su samostalno planirati i provoditi zadaće. Naučili su slati izvješća, razne zahtjeve, zapovijedi. Vidi se znatan pomak u obuci na razini pojedinac i desetina, jer se obuka daleko unaprijed planira, provodi pravodobno, a poštuju se sve mjere sigurnosti...

Iz Afganistana Zdravko MILOŠEVIĆ

Drugi HRV OMLT je trenutačno na polovici svoje misije ISAF u Afganistanu. Osvrtom na ostvarene dosadašnje zadaće, uvidjeli smo da smo učinili znatan pomak u razvoju ANA-inih vojnika, dočasnika i časnika. U mogućnosti su samostalno planirati i provoditi zadaće. Naučili su slati izvješća, razne zahtjeve, zapovijedi. Vidi se znatan pomak u obuci na razini pojedinac i desetina, jer se obuka daleko unaprijed planira, provodi pravodobno, a provode se i poštaju sve mjere sigurnosti. Tjedni sastanci nakon obuke nesmetano se provode, prezentiraju se i donose ideje o unapređenju obuke, planira se, podnose zahtjevi...

Posebna pozornost je na mjerama sigurnosti jer je u ovoj zemlji taj pojam jednostavno nepoznat. Svi su svjesni da moraju paziti - jer je to nužno u životu, ali im je bilo nepoznato kako je svrha mjeru sigurnosti da pojedinac svojim radom i ponašanjem utječe na sigurnost drugih koji s njim rade. Nakon

uvida u pojam mjeru sigurnosti, postalo je obvezom vojnika da se brine o drugome, na što su reakcije bile pozitivne jer je to časna dužnost.

Vojni kapelan

Vojni kapelan nam je po dolasku pomogao svojim riječima, održana je misa i ispovijed za pripadnike 2. HRV OMLT-a. Želimo zahvaliti vojnemu kapelanu Manduri na pomoći svim pripadnicima Hrvatske vojske koje je susreo i s kojima je razgovara

Uvijek ljubazni domaćini

koju smo sretali na putu. Propovijedi su mu bile jednostavne i zanimljive. Uvijek je isticao ljubav i zajedništvo, obitelj na prvom mjestu, veličao našu Hrvatsku i rekao je kako trebamo biti sretni što živimo u tako bogatoj i lijepoj zemlji. Proveo je velik dio vremena i s našim kole-

gama i prijateljima iz 1. OMLT-a, a vjerujem da neću pogriješiti ako mu zahvalim i u njihovo ime! ■

Blagoslov boravišnih prostorija

rao tijekom svoje misije u Afganistanu. On je osoba vedra duha i uvijek nasmijana lica, nadasve duhovit, pa je uvijek znao izmamiti osmjeh na licima naših pripadnika i uvelike im pomogao da svoj boravak ovde što lakše podnesu. Uvijek je bio spremjan za pomoći i razgovor. Bilo je dosta nazvati ga i koliko god daleko bio, sve je učinio da se što brže pojavi kod vas. Uvijek je donosio razne slatkiše koje smo podijelili afganistanskoj djeci

Tomislav Lepan, zlatni hrvatski kanuist-divljevodaš i ročnik sportske satnije

“Da nisam u sportskoj satniji, sigurno ne bi bilo ovih rezultata”

Makar već godinama donose medalje s velikih natjecanja, hrvatski kanuisti-divljevodaši na proteklom su Europskom prvenstvu uzeli čak tri zlata. Velikom uspjehu svoj obol je dao i Tomislav Lepan, tada još vojnik Hrvatske vojske...

Domagoj VLAHOVIĆ, snimila Mirela DASOVIĆ

Kanuist zagrebačkog kluba "Končar" Tomislav Lepan nije imao mnogo vremena za proslavu svojih dviju zlatnih momčadskih medalja s Europskog prvenstva u Bihaću koje je osvojio s Varaždincem Emilom Milihramom i klupskim kolegom Igorom Gojićem. Praktički s medaljama oko vrata morao je odraditi jednu od svojih ročničkih obveza, noćno dežurstvo u postrojbi. Iako smo ga intervjuirali odmah ujutro, dvadesetosmogodišnjak nije izgledao previše umorno. Zlatne medalje sigurno imaju okrepljujuće djelovanje! No, sigurno ga je osyežilo i to što je njegovo vojničko služenje pri kraju, zapravo, u trenucima izlaska ovoga broja Hrvatskog vojnika Tomislav će već biti civil...

Dvije momčadske utrke - dva europska zlata! Čestitamo na fantastičnom učinku!

Hvala! Prvo zlato je osvojeno na momčadskoj klasičnoj utrci, već drugog dana prvenstva, ispred Nijemaca i Čeha. Isplanirali smo utrku u detalje i uspjeli se toga držati do kraja. Treba se držati zajedno i međusobno pomagati: prvi čamac radi val i pomoću njega "vuče" drugu dvojicu. Kliko je brz najsporiji, tolika je i brzina ekipe. Zapravo smo već tim rezultatom ispunili sve svoje ambicije, no posljednjeg dana pobijedili smo i u sprinterskoj utrci. Bilo je dosta neizvjesno, to su dvije vožnje od po oko dvije minute. Razlike se mjerile u stotinkama. Nakon prve vožnje za Nijemcima smo zaostajali dvije stotinke, no potom smo to nadoknadi.

Predstavlja li vaš uspjeh senzaciju, ili ste se ipak nadali?

Emil je prošle godine bio svjetski prvak, pa je njegovo pojedinačno zlato bilo 90 % sigurno. A ostalo...? Mi smo u vrhu već deset godina, borimo se s Nijemcima, Česima i Francuzima za odličja. Uvijek netko "izvizi", ali nema pravila. U svakom slučaju, da mi je netko prije EP-a rekao da ćemo osvojiti tri zlata, ne bih mu vjerovao. Uostalom, nikad se unaprijed ne opterećujem rezultatima, više se koncentriram na izvedbu.

Staza na Uni vam je posebno odgovarala?

Ta staza je dosta lagana, zapravo na granici mogućnosti održavanja tako velikog natjecanja. Ima dosta mirnijih dijelova, što nam odgovara jer uglavnom treniramo na Jarunu. Sprinterska utrka je bila specifična, voda nije bila toliko divlja koliko neugodna. Bilo je dosta tzv. ruža, izgledaju kao da voda bubri. Mogu skrenuti čamac i nisu stalno prisutne nego se pojave,

pa ih nema. Nepredvidive su. U ekipnoj vožnji spojili smo dvije vožnje bez pogreške i to je bilo to!

Koliko vam je ipak pomogla blizina Hrvatske?

Moram reći, dosta! Bilo je mnogo navijača iz Zagreba i Varaždina, što puno znači. Nismo naučeni na takvu potporu s obale, obično je imaju drugi.

Vaše medalje su u Hrvatskoj prilično medijski odjeknule, je li vas to iznenadilo?

Malo i da! Zbog toga sam vrlo sretan, ipak je naš sport "mali" i o njemu se ne zna puno, iako posljednjih 10 godina stalno donosimo medalje s EP-a, SP-a, svjetskih kupa... Dosad je bilo malo tekstova i emisija, više onako usput. Ovaj put je bilo drugačije, želio bih da tako i ostane. Mi ćemo se samo potruditi za rezultate!

Brzo po povratku opet ste uskocili u odoru i na dežurstvo. Kako je to?

Moram istaknuti ovo: da nisam u sportskoj satniji, sigurno ne bi bilo ovih rezultata. Ne bih mogao trenirati ni ići na natjecanja. Zadovoljan sam tretmanom ovdje, i dežurstvo nije nikakav problem. Zapravo sam se došao "odmoriti" nakon Europskog prvenstva!

Komentar tvojih zapovjednika?

Naravno, bilo im je dragو i čestitali su mi. No, u šali su me pitali hoću li dobiti i kakvu nagradu? Odgovor je bio: "Dosad je bilo samo tapšanja po ramenu"! ■

Stručni tečaj za medicinske tehničare

U splitskom hotelu "Zagreb" od 29. svibnja do 1. lipnja održan je stručni tečaj s radionicom za medicinske tehničare u OSRH na temu "Osnovne tehnike i postupci hitne medicinske pomoći".

Teme koje su se obrađivale bile su za djelatnike medicinske struke vrlo svježe i aktualne, kako su nam razjasnili zamjenik načelnika Sanitetske uprave MORH-a pukovnik Mario Cjurić i prvi dočasnik nadnarednik Mato Milošević. Pod nadzorom četiri predavača Hrvatske komore medicinskih sestara/tehničara (s kojima Sanitetska uprava ima izvrsnu suradnju), tridesetak polaznika posvetilo se uvježbavanju novih postupaka i primjeni modernih sredstava za imobilizaciju. Neka sredstva su naime već stvar prošlosti (što, naravno, ne znači da polaznici tečaja nisu obnavljali i postojeća znanja). Novi standardizirani postupci za imobilizaciju ozlijedenih uključuju primjenu ovratnika za vratnu kralježnicu, vakuumskog madraca, lopatastih nosila (rasklopnih), duge daske i posebnog prsluka za imobilizaciju. Na sreću, OSRH je za svoje potrebe dobro opskrbljen tim sredstvima, Sanitetska uprava "slijedi trendove, prati tržište i nastoji nabaviti potrebno". Na kraju tečaja je proveden pismeni test, a u Sanitetskoj upravi ističu kako su ga "svi riješili pozitiv-

no". Polaznici su provedbu i svrhu tečaja ocijenili najvišim ocjenama, što su potvrđili i svojim pristupom. Iako je tim tečajevima nemoguće obuhvatiti sve tehničare iz sustava, polaznici određenoga tečaja sposobni su prenijeti novostečena znanja svojim kolegama. Uostalom, riječ je o stručnim ljudima koji svoju licenciju za rad periodično moraju obnavljati i usvajanjem novih znanja, ukratko, "u stalnoj su edukaciji", kao i svi iz zdravstvene struke.

Svi uvježbavani standardi i sredstva su općeprihvaćeni i u sustavu NATO-a. "Po njima moramo biti educirani i imati odgovarajuća sredstva, s obzirom na to da imamo naše sanitetske ekipe izvan zemlje", rekli su nam priпадnici Sanitetske uprave. Naravno, to ne znači da oni na bilo koji način iskaču iz onih civilnih normi medicinske struke, s kojima moraju biti jednaki. Tečajevi poput ovoga među ostalim pomažu i kako bi "svi naši ljudi bili educirani na isti način kao i oni iz civilnog sustava zdravstva, sada na dobrobit naših OS, ali eventualno jednoga dana i u civilstvu na istom poslu".

Najavljen je da će se broj takvih aktivnosti povećavati, s obzirom na to što je tako i s obvezama medicinara OSRH. Naime, "broj naših sudionika u međunarodnim vojnim operacijama je svake godine veći, pa to mora slediti i zdravstvena potpora".

D. VLAHOVIĆ

Kadetska škola u SzOP-u Koprivnica

Polaznici Kadetske škole boravili su 19. svibnja u radnom posjetu SzOP-u Koprivnica koji se sastojao se od pripremnog gađanja automatskom puškom i pištoljem na r. br. 1 i posjeta Muzeju grada Koprivnice.

Kadeti su na gađanju postigli izvrsne rezultate, a posebno su se istaknuli u gađanju iz pištolja. Izvanrednih događaja nije bilo. Nakon zajedničkog ručka u Zapovjedništvu SzOP-a Koprivnica, kadeti su zapalili svijeću na grobu tragično stra-

dalog dočasnika Dražena Zagorščaka na gradskom groblju.

U Muzeju grada Koprivnice razgledali su stalni postav izložbe "Koprivnica u Domovinskom ratu", jedinstvene i vrlo zanimljive kadetima i djelatnicima Kadetske škole.

Svrha tih aktivnosti bila je postizanje što boljih rezultata na gađanju, druženje i zajedništvo kadeta te proširenje kulturnih obzora. U ime djelatnika i zapovjednika Čas-

ničke škole zahvaljujemo svim djelatnicima SzOP-a Koprivnica na organizaciji posjeta.

OJI

Ronilačke aktivnosti 3. ronilačke satnije Bojne za specijalna djelovanja nastavljaju se i dalje, pa je tako u vojarni "Kovčanje" na Malom Lošinju od 29. do 31. svibnja održan tečaj osposobljavanja na Aqualungovom aparatu za ronjenje poluzatvorenog kruga DC 55 model 1.

Taj model je antimagnetan, rabi se za protuminsko djelovanje, a operativno mu je dubina maksimalno 55 metara. Pripadnici 3. ronilačke satnije isprobali su istodobno Aqualungovu opremu za ronjenje zatvorenog kruga marke Frogs, također antimagnetnu i operativne dubine između 3-5 metara, a služi vojnim diverzantima prilikom prikradanja cilju. Frogs se može instalirati na prsni koš ili na leđa, a može se s njim iskakati padobranom iz aviona ili helikoptera. Pripadnici 3. ronilačke satnije bili su vrlo zadovoljni provedenom obukom i opremom koju su testirali, pa se nadaju kako će uskoro neki od sličnih uređaja istih mogućnosti postati i sastavnim dijelom njihove standardne opreme. Kontinuiranom obukom i dodatnim opremanjem pripadnici naših specijalnih postrojbi bit će još bliže standardima koje želimo dostići.

T. BRANDT

snimio T. BRANDT

Sastanak zapovjednika mornarica MARCOMET 2007

Izaslanstvo HRM-a na čelu sa zamjenikom zapovjednika komodorom Zdenkom Simičićem od 29. do 31. svibnja sudjelovalo je na sastanku zapovjednika mornarica MARCOMET 2007.

Sastanak je održan u Tarantu u Italiji u organizaciji NATO Zapovjedništva mornaričke komponente Napulj (CMAR Naples) uz sudjelovanje najviših predstavnika mornarica NATO-a, PzM-a, MD-a (Mediterskog dijaloga) i ICI-a (Inicijative istanbulske konferencije) te predstavnika organizacija EU, UN i OSCE. Tema MARCOMET-a 2007 bila je "Operacije u potpori pomorske sigurnosti - Transformacija kroz suradnju i tehnologiju". Na naslovnu temu hrvatsko izaslanstvo izložilo je pregled hrvatskih aktivnosti koje se provode u potpori pomorske sigurnosti na moru, te pregled trenutačnih zadaća HRM-a i perspektiva. Komodor Zdenko Simičić bio je jedan od voditelja rasprave na temu "Operacija Active Endeavour - katalizator pomorske sigurnosti i nadzora plovidbe". MARCOMET 2007 završio je zaključcima o važnosti razvoja sustava potpore pomorske i opće sigurnosti. Sudionici sastanka prepoznali su kompleksnost zahtjeva koji se postavljaju mornaričkim snagama ne samo suradnjom i razvojem dijaloga i tehnologija, već i uskom međuagencijskom suradnjom s civilnim nacionalnim i međunarod-

nim institucijama. Viceadmiral Roberto Cesaretti, zapovjednik CCMAR Naples i domaćin MARCOMET-a 2007, zaključio je sastanak istaknuvši njegovu važnost, a kao primjer naveo je kako je od MARCOMET-a 2006 postignut znatan napredak u suradnji i iskorak u doprinosu NATO-a i zemalja partnera konkretnim oblicima doprinos-a pomorskoj sigurnosti u Mediteranu i šire.

Z.G.

Časnički zbor posjetio BSD

U posjet Bojni za specijalna djelovanja u vojarnu „Drgomalj“ u Delnicama 25. svibnja stiglo je 230 pripadnika Hrvatskoga časničkog zbora.

Pripadnici BSD-a su goste upoznali sa životom i radom, svrhom i namjenom postrojbe. Nakon prezentacije o radu postrojbe pripadnici HČZ-a, BSD-a i pripadnici HVIDR-e su položili vijence i zapalili svjeće kod spomenika poginulim braniteljima u vojarni.

Za goste je priređen taktičko-tehnički zbor gdje im je predstavljena specijalistička oprema i naoružanje kojima trenutačno raspolaže postrojba. Pripadnici HČZ-a su s velikim zanimanjem razgledavali opremu i naoružanje, pomno se raspitivali o svim pojedinostima, a pripadnici BSD-a su opširno odgovarali na sva pitanja.

Istoga dana u vojarni je bila i proslava Dana OSRH, Dana HKoV-a i 15. obljetnica deblokade Dubrovnika. Tom prigodom zaslужnima su uručeni ukazi o promicanju u činove OSRH, dodjeli pohvala, nagrade i odlikovanja.

U župnoj crkvi sv. Ivana Krstitelja u Delnicama misu za sve poginule branitelje predvodio je mons. Ivan Jurasić.

M.M.

**REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA LJUDSKE RESURSE**

raspisuje: INTERNI NATJEČAJ

za odabir kandidata za vojnodiplomske dužnosti

1. vojni izaslanik u NR Kini

- osobni čin: - pukovnik - brigadir
- VSS
- završena Zapovjedno-stožerna škola
- engleski jezik STANAG 2222
- 10 godina radnog staža

2. vojni izaslanik u Republici Austriji

- osobni čin: - pukovnik - brigadir
- VSS
- završena Zapovjedno-stožerna škola
- engleski jezik STANAG 2222
- njemački jezik STANAG 3333
- 10 godina radnog staža

3. vojni izaslanik u Republici Mađarskoj

- osobni čin: - pukovnik - brigadir
- VSS
- završena Zapovjedno-stožerna škola
- engleski jezik STANAG 3333
- 10 godina radnog staža

4. vojni izaslanik u Republici Poljskoj

- osobni čin: - pukovnik - brigadir
- VSS
- završena Zapovjedno-stožerna škola
- engleski jezik STANAG 3333
- 10 godina radnog staža

5. vojni izaslanik u Ruskoj Federaciji

- osobni čin: - pukovnik - brigadir
- VSS
- završena Zapovjedno-stožerna škola
- engleski jezik STANAG 3333 ili ruski jezik STANAG 3333
- 10 godina radnog staža

6. vojni izaslanik u SR Njemačkoj

- osobni čin: - pukovnik - brigadir
- VSS
- završena Zapovjedno-stožerna škola
- njemački jezik STANAG 3333 ili engleski jezik STANAG 2222
- 10 godina radnog staža

7. vojni izaslanik u Republici Srbiji

- osobni čin: - pukovnik - brigadir
- VSS
- završena Zapovjedno-stožerna škola
- engleski jezik STANAG 222
- 10 godina radnog staža

8. vojni izaslanik u Bosni i Hercegovini

- osobni čin: - pukovnik - brigadir
- VSS
- završena Zapovjedno-stožerna škola
- engleski jezik STANAG 2222
- 10 godina radnog staža

9. vojni izaslanik u Republici Sloveniji

- osobni čin: - pukovnik - brigadir
- VSS

- završena Zapovjedno-stožerna škola

- engleski jezik STANAG 2222

- 10 godina radnog staža

10. vojni izaslanik u Talijanskoj Republici

- osobni čin: - pukovnik - brigadir

- VSS

- završena Zapovjedno-stožerna škola

- talijanski jezik STANAG 3333

- engleski jezik STANAG 2222

- 10 godina radnog staža

11. vojni izaslanik u Ukrajini

- osobni čin: - pukovnik - brigadir

- VSS

- završena Zapovjedno-stožerna škola

- engleski jezik STANAG 3333

- 10 godina radnog staža

Posebna stručna znanja poželjna kod odabira kandidata:

- Vojno-diplomska škola MORH-a,

- Diplomska akademija MVPEI-a,

- Međunarodni tečajevi iz područja diplomacije,

- Radno iskustvo na poslovima međunarodne obrambene suradnje.

Odlazak na dužnost u Narodnu Republiku Kinu planira se tijekom 2007., a u ostale zemlje tijekom 2008. godine.

Po odabiru kandidati moraju biti spremni sa svojom obitelji provesti na službi u inozemstvu do 4 godine.

Prijave s dokazima o ispunjavanju navedenih uvjeta zanteresirani kandidati iz ustrojstvenih cjelina MORH-a mogu dostaviti na adresu:

Ministarstvo obrane RH

Uprava za ljudske resurse

Personalna služba

Staničićeva 6

10 000 Zagreb,

a zainteresirani kandidati iz ustrojstvenih cjelina GS OSRH prijave s dokazima mogu dostaviti na adresu:

Glavni stožer OSRH

Personalna uprava

Vojarna "Croatia"

Sarajevska bb

10 000 Zagreb.

Rok za podnošenje prijava je do

13. lipnja 2007.

Za eventualne upite u svezi natječaja, zainteresirani kandidati mogu se obratiti na telefon **01/4568-553**.

NANOTEHNOLOGIJA je do prije nekoliko godina bila rezervirana za istraživačke laboratorije i znanstvenofantastične filmove, no istraživanje situacije s početka svibnja ove godine pruža sasvim drugčiju sliku. Prvi popis svakodnevnih, komercijalno i široko dostupnih proizvoda pokazuje kako na svjetskom tržištu ima 475 proizvoda za svakodnevnu uporabu koji rabe nanotehnologiju. Kad je po-

pis prvi put prije 14 mjeseci sastavljen bilo je 212 takvih proizvoda.

Najzastupljenija su područja odjeće sa 77 i kozmetike sa 75 proizvoda, ali lista je znatno šira i obuhvaća posteljinu, nakit, sportsku opremu, prehrambene proizvode ili proizvode za osobnu njegu. Tako hrana i piće (što uključuje uporabu nanotehnologije u ambalaži i u samim konzumnim proizvodima) imaju 61

Nano svijet oko nas

proizvod, a jedan od najpoznatijih nanoproizvoda je nanosrebro koje se rabi u 95 proizvoda i čini oko 20% cjelokupnog nanotržišta, a slijedi ga nanougljik.

Gotovo svakodnevno se pojavlju novi nanoproizvodi, a jedan od zanimljivijih koji pokazuje tehnološku nadmoć nanotehnologije je Corsa Nanotech Ice Axe (alat za planinare) koja rabi novorazvijeni čelik oplemenjen nanotehnologijom. Čelik proizvodi poznata metalurška tvrtka Sandvik, a komercijalni mu je naziv Nanoflex. Ima 20 % manju masu u odnosu na klasični čelik, uz 60% veću čvrstoću.

Takav nagli dolazak nanotehnologije potaknuo je neke da postave i pitanje njegove sigurnosti za krajnje korisnike jer je riječ o potpuno novoj tehnologiji čiji dublji utjecaj, vjeruju, još nije u potpunosti istražen.

M. PETROVIĆ

Pakistan nabavlja SAAB-ove 2000

NAKON dugotrajnog pregovaranja, potkraj svibnja švedski SAAB je napokon sklopio ugovor s pakistanskim ministarstvom obrane, kojim će Pakistsko ratno zrakoplovstvo biti opremljeno sa 12 turboprop aviona SAAB 2000. Vrijednost ugovora se procjenjuje na oko milijardu američkih dolara. Šest aviona će biti rabljeno kao AEW&C (Airborne Early Warning and Control) za elektroničko djelovanje, odnosno kao S100B Argus inačica, dok će šest aviona biti zamjena za postojeću zastarjelu flotu od 11 aviona Fokker, a bit će rabljeni za različite oblike transporta ljudi i opreme. Sklopljenim ugovorom SAAB je na pakistanskom natječaju pobijedio kanadski Bombardier s njihovim kandidatom Dash-8/Q200 i američki Northrop Grumman s E-2C Hawkeye.

Srce S100B Argus inačice čini Ericsson PS-890 Erieye AESA SLAR (Side-Looking Airborne Ra-

dar) radar, s više od 200 modula koje proizvodi Ericsson Microwave Systems. Riječ je o radaru koji pokriva područje rada od 2 do 4 GHz, odnosno NATO E i F valno područje, s prosječnim dometom od oko 300 km. Radarska antena teži oko 900 kg i smještena je u devet metara dugačku kupolu na gornjem dijelu središnje sekcije trupa aviona.

Kut pretraživanja s lijeve i desne strane antene iznosi po 160 stupnjeva po azimutu, a na visini od oko 6000 m maksimalni domet radarskog zahvata je 450 km. Prosječan domet zahvata borbenih aviona u zraku je 330 km, dok prosječan zahvat površinskih plovila iznosi 320 km.

I. SKENDEROVIC

Ugovor za baterije

BRITANSKO ministarstvo obrane sklopio je dvogodišnji ugovor s britanskim tvrtkom QinetiQ kojim se pokriva nabava komercijalnih baterija za vojne potrebe. One su sve popularnije u vojnim krugovima jer nude brzo, učinkovito i jeftino rješenje opskrbe električnom energijom raznih potrošača.

Ministarstvo obrane je izdalo standarde koje baterije moraju zadovoljiti, a QinetiQ je odgovoran za održavanje 22 tipa komercijalnih baterija.

Važan dio ugovora je obveza QinetiQa da testira i evaluira baterije i tako utvrdi koji komercijalni proizvodi zadovoljavaju stroge standarde

ministarstva obrane.

Iako mnogi korisnici baterije uzimaju kao nešto široko dostupno i pristupačno, postoje korisnici, kao što su oružane snage, kod kojih su sposobnosti na prvom mjestu. Kako je riječ o često kompleksnoj tehničkoj opremi, mogućnost lošeg dizajna i nepouzdanosti je izražena, pa se traži pomno testiranje kako bi se potencijalno neodgovarajuće baterije izbacile iz konkurenkcije.

Baterije koje će QinetiQ izabrati u strogom procesu testiranja električ-

nom će energijom napajati uređaje za noćno gledanje, napredne ciljnike, osobne radiouređaje, navigacijske sustave, detektore mina, NKB detektore i slične uređaje koji dobivaju sve veću ulogu u modernim oružanim snagama.

M. PETROVIĆ

Predstavljeni prvi malezijski Su-30MKM

POTKRAJ svibnja u tvornici Irkutsk Aviation Plant javnosti su službeno predstavljena prva dva serijski proizvedena višenamjenska borbena aviona Su-30MKM (MK znači Modernizirovannyi Kommercheskiy - Modernizirana izvozna inačica, a ne Multirole kako se navodi u pojedinim tiskanim i elektročičkim medijima; dok zadnje slovo M govori kako je riječ o malezijskim avionima), proizvedena za potrebe malezijskog ratnog zrakoplovstva (RMAF - Royal Malaysian Air Force).

Malezija je naručila 18 aviona Su-30MKM, od kojih će većina biti isporučena ove godine, preostali manji broj aviona do kraja 2008. Završni odabir novih borbenih aviona Malezija je obavila 2003., u sklopu

tadašnjeg službenog posjeta ruskog predsjednika Vladimira Putina. Iako su mnogi očekivali kako će Malezija prihvati američku ponudu, odnosno avione F/A-18E/F Super Hornet, posebice stoga što u svojoj floti već ima prethodne inačice Horneta. Ono što cijelu nabavu novih malezijskih aviona čini koloritnijim jest kako Malezija uz Hornete u svojoj floti ima i borbene avione MiG-29, pa će biti iznimno zanimljivo pratiti vojne vježbe koje će u budućnosti izvoditi RMAF.

Novi malezijski Suhoji velikim dijelom temelje se na onome što čini indijske Su-30MKI, odnosno u sebi sadrže brojna poboljšanja koja krase Su-35/Su-37. Malezijske Suhoje tako će krasiti dobro poznat besprijekoran aerodinamički dizajn, supermanevaribilnost u zraku, četverokanalni digitalni *fly-by-wire* sustav upravljanja, motori Saturn Lyulka AL-31FP s vektoriranim potiskom, prednji kanardi, radar NIIP N011M s faznim pomakom rešetke, nosivost

ubojnog tereta do 8000 kg, te dolet bez dodatnog tankanja u zraku od 1300 km. Temeljna razlika između MKI i MKM inačice je u tome što malezijski Suhoji neće imati indijsku i izraelsku avioniku, ECM (Electronic Counter Measures) sustav i LITENING podvjesnik, nego je ugrađena ruska i južnoafrička avionika, Thalesov HUD, NAV-FLIR, Damocles izvidnički i ciljnički podvjesnik te MAWS (missile approach warning sensor) i LWS (laser warning sensor) senzorske pakete koje proizvodi južnoafrički Avtronics.

Danas je uobičajeno da nabavu nove vojne tehnike prate offset aranžmani, što u konkretnom slučaju znači kako je s Malezijom dogovoren da se u njoj izgradi regionalno servisno središte za avione ruske proizvodnje, te pomogne oko Malezijskog nacionalnog svemirskog programa. Brojni vojni analitičari smatraju kako su avioni Su-30MKI/Su-30MKM superiorniji u odnosu na većinu američkih borbenih aviona, što uključuje F-15K/SG i Super Hornete, osim F-22A Raptora.

I. SKENDEROVIC

Goriva ćelija na naftu

AMERIČKA tvrtka Acumetric Corporation, jedan od vodećih proizvođača "solid oxide" gorivih ćelija i neprekidnih napajanja predstavio je rezultate testiranja gorive ćelije što je radila na sintetičko gorivo JP-8 koje je osigurao istraživački laboratorij američkog ratnog zrakoplovstva. Tvrtka navodi kako je goriva ćelija s tim gorivom radila 1300 sati. To je jedan od prvih takvih pokusa u kojemu su rabljeni teški ugljikovodici (naftni derivati) i to u dužem razdoblju. Kako Acumetricova keramička goriva ćelija radi na visokoj temperaturi, prihvata lakše ugljikovodice kao što je propan ili prirodni plin

izravno, a cijepanje na potrebne komponente obavlja unutar same ćelije. No, ako konstruktori žele gorive ćelije za vojnu uporabu, moraju raditi s težim ugljikovodicima. Takva teška goriva, kao su JP-8 ili dizelsko gorivo traže katalitičku transformaciju prije nego što uđu u gorivu ćeliju. Za tu je zadaću Acumetric uporabio odvojeni uređaj za transformaciju, proizvod tvrtke InnovaTek.

Testiranje će se nastaviti u realnim uvjetima kako bi se vidjelo funkcioniranje gorivih ćelija u uvjetima sličnim operativnim. Pokus je pokazao kako je s vojnim gorivom mo-

Business Wire

guće učinkovito pokretati gorive ćelije i osigurati električnu energiju.

Američka vojska ima oko 87 000 generatora koji u terenskim uvjetima proizvode električnu energiju za različite potrebe. Kako su gorive ćelije vrlo učinkovite, atraktivna su opcija, a osim toga proizvode manje buke od standardnih generatora, što je važna taktička prednost.

M. PETROVIĆ

Ugovorena gradnja patrolnih brodova za Trinidad i Tobago

BRITANSKA brodograđevna kompanija VT Group osvojila je drugi veliki izvozni ugovor u roku od tri mjeseca, nakon što je osigurala naručbu za menadžment i gradnju triju izvanobalnih patrolnih brodova za Obalnu stražu Trinidada i Tobaga. Ugovor koji uključuje obuku posade i dugoročnu potporu pri održavanju plovila, potpisani je na Trinidetu početkom travnja ove godine, a njegova se vrijednost procjenjuje na više od 150 milijuna funti (298 milijuna dolara). Britanska vlada potpisala je istoga dana ugovor o partnerstvu na programu s vladom Trinidada i Tobaga. Novi poslovni uspjeh kompanije VT Group zbio se nekoliko tjedana prije dugo očekivane objave o združivanju kompanije VT i tvrtke BAE Systems zajedničkim ulaganjem u segmentu bro-

ogradnje i pripadnih mornaričkih aktivnosti u jednu kompaniju.

U skladu s posljednjim informacijama, projekt i platforma izvanobalnog patrolnog broda za Trinidad i Tobago temeljit će se na provjerenoj formi trupa istisnine oko 2000 tona i duljine 90 metara, s helikopterskom sletnom palubom na krmenom dijelu broda i mogućnošću postizanja najveće brzine od 25 čvorova. Novim brodovima će se koristiti za širok spektar zadaća u ekskluzivnoj ekonomskoj zoni, specijalnim operacijama u borbi protiv krijumčarenja i trgovanja opojnim sredstvima te zadaćama provođenja maritimnih zakona.

Poslovi na radioničkoj dokumentaciji započeli su odmah po potpisivanju ugovora, dok se početak rada na konstrukciji trupa očekuje potkraj 2007. na navozu brodogradilišta u Portsmouthu, a primopredaja prvog broda u klasi predviđena je za 2009. Prvi veliki izvozni

ugovor vrijedan 400 milijuna funti za gradnju triju 98,5 metara dugačkih izvanobalnih patrolnih brodova za Kraljevsku ratnu mornaricu Omana VT je osvojio u siječnju ove godine.

U međuvremenu, VT i BAE Systems su usuglasili strukturu nove združene kompanije koja će obuhvatiti aktivnosti podtvrtki BAE Systems Surface Fleet Solutions (s brodogradilištima Clydeside u Scotlandou i Govanu), VT Shipbuilding (s navozom u Portsmouthu), Fleet Support Limited (postojeća tvrtka nastala prijašnjim združivanjem segmenata BAE Systems i VT sa sjedištem u Portsmouthu), VT Halmatic i VT Naval Support. BAE Systems će u novoj kompaniji imati 55% dionica, no obje će zadržati jednak pravo glasa u upravljačkom odboru.

M. PTIĆ GRŽELJ

Kanada razmatra novu flotu ratnih brodova

KANADSKA ratna mornarica nuda se početku procesa akvizicije nove flote brodova pošto se suočava s neizbjježnom raspremom najvećih ratnih brodova u svom sastavu tijekom sljedećih osam godina. Novi brodovi trebali bi zamijeniti postojećih 12 fregata klase Halifax koji nose imena kanadskih gradova, pa se često nazivaju i fregatama klase City, te tri razarača klase Iroquois, koji čine kralježnicu kanadske flote ratnih brodova, a brzo se približavaju kraju operativne uporabe.

Fregate klase Halifax ušle su u službu u razdoblju od 1992. do 1997., a ponajprije su bile namijenjene protupodmorničkoj borbi, no osposobljene su i za protuzračnu i protubrodsku borbu. Glavne značajke te klase fregata su istinsina 4770 tona, duljina 134,1 m, širina 16,4 m te gaz 4,9 m. Propulzijski sustav temelji se na COGOG konfiguraciji, pa u kombinaciji s dvije osovine omogućuju postizanje brzina većih od 29 čvorova. Najveći doplov im je ograničen na 4500 milja i imaju mogućnost prihvata dvaju helikoptera tipa CH-124 Sea King.

Ukoliko se u razmatranje uzme to što je za odobrenje, projektiranje i gradnju nove klase ratnih brodova potrebno standardno vrijeme od 10 do 15 godina, nijedan novi brod ne bi bio spremjan za ulazak u opera-

tivnu uporabu prije 2020. godine, pa su stoga dužnosnici kanadske ratne mornarice zainteresirani za ubrzavanje procesa akvizicije. No, predviđena ukupna vrijednost nove flote premašuje 17,4 milijarde dolara, pa će kanadska mornarica morati uvjeriti Vladu u isplativost ovoga opsežnog programa. Trenutačna pretpostavka djelatnog vijeka novih ratnih brodova bila bi do 2050. ili 2060. godine.

M. PTIĆ GRŽELJ

BRAZILSKI proizvođač zrakoplova Embraer nedavno je javnosti izložio prve nacrte koncepta novoga srednjeg taktičkog transportnog aviona C-390. Rad na novom konceptu započeo je tijekom prošle godine, i prema tvrdnjama čelnika Embraera, nalaze se vrlo blizu završnoj konfiguraciji koncepta, pa se nadaju kako bi do kraja ove godine mogli okupiti sve potencijalne partnerne projekta i započeti s izgradnjom prvog prototipa. U Embraeru smatraju kako bi njihov novi trans-

portni avion mogao biti dosta dobitna zamjena Lockheed Martinovom Herculesu C-130, koji rabi velik broj zemalja, odnosno procjenjuju kako bi njihov C-390 imao velike šanse na tržištu na kojem bi broj narudžbi u razdoblju od deset godina mogao dosegnuti brojku od 695 aviona. Očekivana cijena za C-390, visokokrilac s dva mlazna motora, je oko 50 milijuna američkih dolara, maksimalna težina korisnog tereta iznosila bi 19 tona, dok bi mu maksimalni dolet trebao biti 5900 km. U odnosu na Embraerov C-390, cijena Lockheed Martinovog C-130J kreće se između 60 i 70 milijuna dolara, dok je "mini Hercules" C-27J cijena oko

Embraer C-390

37 milijuna dolara. U odnosu na njih C-390 će biti brži, maksimalna krstareća brzina trebala bi mu biti oko 850 km/h, a moći će poljetati s istih uzletno-sletnih staza koje svojim značajkama odgovaraju potrebama Herculesa. Novi transporter se tehnološki dobrim dijelom oslanja na manji Embraerov transportni avion E-190, pa prognoziraju kako bi im od početka rada na prvom prototipu do isporuke prvog serijskog aviona trebale četiri godine, odnosno da bi do 2012. trebalo dovršiti razvoj novog aviona, u što će trebati uložiti više od 500 milijuna dolara. Iako zasad nije obavljen završni odabir pogonske skupine, pretpostavlja se kako su mogući kandidati Pratt & Whitneyeva PW6000 i Rolls Royceova BR715.

I. SKENDEROVIC

707. bojna za specijalne zadaće Republike Koreje

Igor SPICIJARIĆ

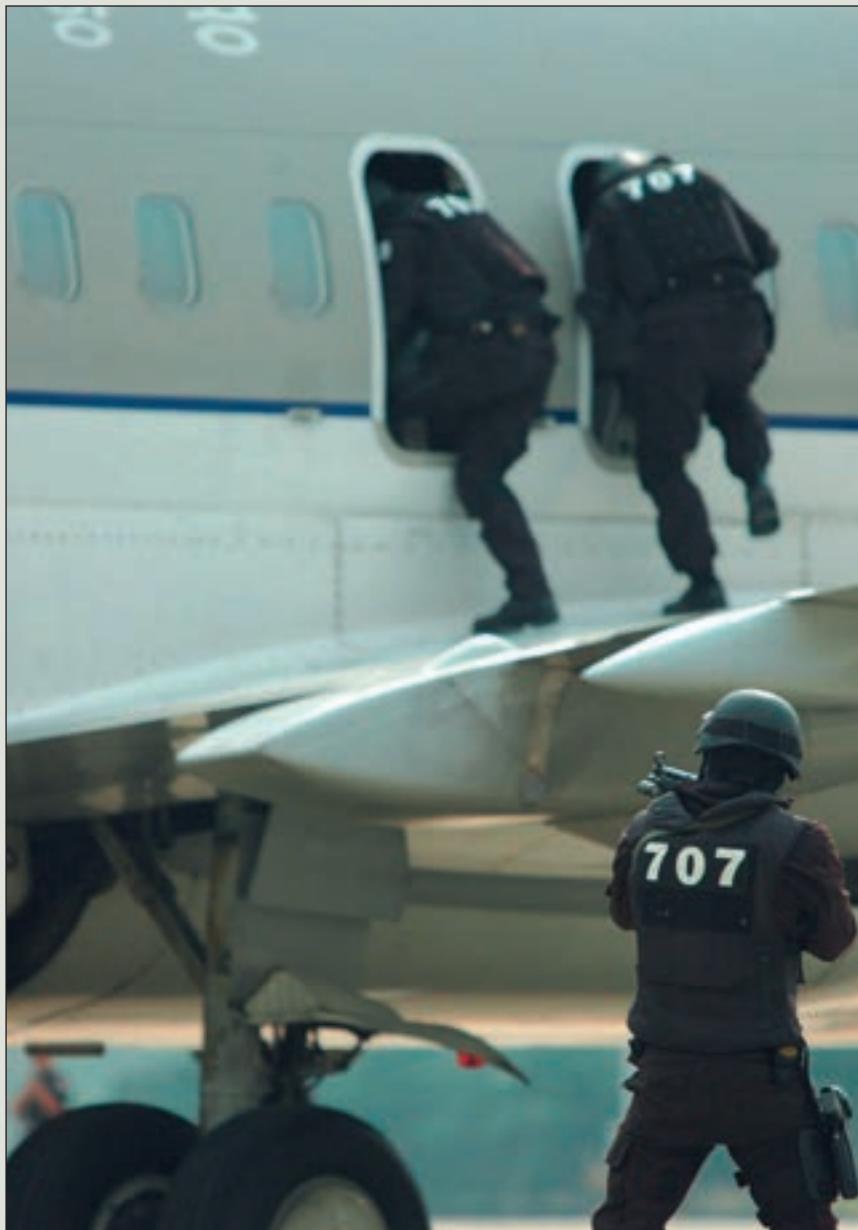
Povijest specijalnih postrojbi na južnom dijelu Korejskog poluotoka, ispod 38. paralele, seže u daleku 1949. godinu, u samo predvečerje Korejskog rata koji je trajao od 1950. do 1953. Tada je osnovan Marinski korpus Republike Koreje, u tom trenutku jedina i najveća južnokorejska specijalna postrojba.

Već sljedeće godine ROKMC (Republic of Korea Marine Corps) je bio uključen u borbenu djelovanja protiv sjevernokorejskih, a kasnije i protiv kineskih snaga. Kaleći se u nizu bitaka, ROKMC je izvojevao mnoge pobjede. U dijelu zapadnih tiskovina bili su nazvani „nevidljivim marincima“ jer su primjenjivali

taktiku iznenadnih napada i udara na najvitalnije točke i infrastrukturu protivnika.

Južnokorejski marinski korpus aktivno je sudjelovao u ratu u Vijetnamu. Tijekom Vijetnamskog rata bio je stacioniran u Da Nangu. Kao postrojba s bogatim ratnim iskustvom vrlo često je sudjelovao u operacijama zajedno s USMC-om (američkim marincima), odnosno s mornaričkim SEAL timovima. Najpoznatije su takve operacije pod kodnim nazivima Operacija Van Buren i Bitka kod Hoi Ana. Južnokorejski marinci su posebno ponosni na jedan svoj vod od samo 13 ljudi koji je u operaciji Van Buren uspio gotovo u cijelosti eliminirati sjevernovijetnamsku satniju uz minimalne vlastite gubitke. Prema službenim podacima ROKMC-a, omjer gubitaka nanesenih protivnicima i vlastitih gubitaka tijekom vijetnamske kampanje bio je 25:1.

Neposredno pred izbijanje Vijetnamskog rata formirana je tzv. Capital Division - specijalna postrojba sastavljena od najboljih vojnika iz sastava južnokorejskih oružanih snaga. Posebno pomno su birani časnici i dočasnici, medicinsko i obavještajno osoblje. Bili su opremljeni za to vrijeme najboljom opremom i naoružanjem koju je Republika Koreja kao vjerni i provjereni američki saveznik mogla dobiti. Postrojba je imala vrlo zapaženu ulogu u Vijetnamskom ratu, a njezin službeni omjer nanesenih i pretrpljenih gubitaka je 17:1. Nakon Vijetnama rasformirana je, a njezini dijelovi su inkorporirani u nove protuterorističke i obavještajne snage. ■

Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojnik.hr

Asimetrične opasnosti novog vremena

Termini kao što su "bolja kontrola bojišta", "povećani stupanj preživljavanja", "zaštićena mobilnost", "precizno djelovanje" i "smanjenja kolateralna šteta" opisuju tehnologije potrebne za asimetrično djelovanje. No, što točno znači asimetrični rat?

Pripremio Tomo JANČEVIĆ

Odgovor nam može dati jedan primjer iz davne prošlosti. U ljeto 1755. britanski general bojnik Edward Braddock, profesionalni vojnik s 40 godina ratničkog iskustva, poveo je vojsku kako bi osvojio malu francusku utvrdu Fort Duquesne u regiji Ohio River (Sjeverna Amerika). Osnovu snaga činile su dvije britanske pješačke bojne, obučene u duhu tadašnjeg vremena za linijsko ratovanje koje se u to vrijeme posebno njegovalo u britanskoj vojsci. Uz njih su išli i američki dobrovoljci s vrlo skromnom ili bez ikakve vojne obuke. Dana 9. srpnja Braddockove snage napadnute su u šumici odmah posle to su prešle rijeku Monongahela, samo pet milja nadomak Fort Duquesne. Napad su izvele snage

sastavljene uglavnom od lokalnih Indijanaca i francusko-kanadskih snaga organiziranih u narodnu miliciju. Naime, francuski je zapovjednik znao da u borbi na otvorenom neće imati nikakve šanse suprotstaviti se Britancima, pa je odlučio postaviti zasjedu. Boreći se jedan na jedan, koristeći se svim pogodnostima terena, francuske i indijanske snage uspjele su desetkovati protivnika koji nije imao iskustva u takvom načinu ratovanja. Na kraju su se Britanci povukli, zapravo razbježali, nakon što su vidjeli da je Braddock smrtno ranjen. Od 1459 Britanaca i pripadnika lokalnih snaga koje su krenule na Fort Duquesne ubijeno je ili ranjeno čak 977. Francuzi i Kanađani imali su samo devet mrtvih. Iako

nitko nije zabilježio gubitke Indijanaca, vjeruje se da su bili istovjetni francuskim i kanadskim. Braddock je od posljedica ranjavanja umro nakon pet dana. Koničar je zabilježio njegove riječi: "Sad ćemo znati bolje kako postupiti drugi put". Braddockovo je tijelo, po zapovijedi general pukovnika Georgea Washingtona, zakopano na putu koji je njegova vojska teškom mukom probila kroz divljinu. Kako bi prikrili sve tragove ukopa i ovako demoralizirani vojnici su još morali hodati i preko groba. Washington je znao da će protivnik tragati za tijelom kako bi ga uporabio kako dodatni dokaz pobjede.

Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojnik.hr

Suvremeni vođeni projektili zrak-zrak malog dometa

Velika potražnja i ponuda učinila je svjetsko tržište AAM-ova malog dometa jednim od najdinamičnijih tržišta vojne opreme

Pripremio Dražen MILIĆ

Sadašnje stanje na tržištu vođenih projektila zrak-zrak (Air-to-Air Missiles - AAM) obilježava nelogičnost što se borbeni avioni najnovije generacije moraju naoružavati AAM-ovima razvijenima za prijašnje generacije. To se podjednako odnosi i na projektile malog (Whitin Visual Range -WVR) i srednjeg/velikog (Beyond Visual Range - BVR) dometa. Posebno je zanimljivo što američko ratno zrakoplovstvo nije zainteresirano da za svoje najnovije borbene avione F-22 Raptor i F-35 Lightning II razvije nove AAM-ove već se zadovoljilo usavršenim inačicama starih, od kojih je AIM-9 Sidewinder u operativnoj uporabi duže od pedeset godina. Dok će se Lightning najvjerojatnije pretežno rabiti u zadaćama uništavanja ciljeva na zemlji (ali će i tada

nositi bar dva AAM-a malog dometa), osnovna namjena Raptora je postizanje i održavanje prevlasti u zraku pa su mu AAM-ovi "osnovno sredstvo za rad".

U posljednjih petnaestak godina sva ratna zrakoplovstva, pa i američko, teže kupnji "svenamjenskih" borbenih aviona. U praksi to znači da jedan avion tijekom jednog leta istodobno može obaviti više zadaća. Iako mu je primarna zadaća uništavanje cilja na zemlji, sastavni dio kompleta naoružanja koje nosi obvezno se sastoji i od adekvatnog broja AAM-ova. Pritom se ne mora raditi o AAM-ovima malog dometa namijenjenih samoobrani, već i o projektilima srednjeg dometa namijenjenih stvaranju prevlasti u zraku.

I dok si oni najbogatiji mogu priuštiti nabavu novih aviona, velik dio država nema dovoljno novaca (i ili

tehničkih kapaciteta) da svojim ratnim zrakoplovstvima kupi suvremene borbene avione. Unatoč tome i ove se države pojavljuju kao potencijalni kupci novih AAM-ova. Nai-me, pošto ne mogu kupiti borbene avione najnovije generacije pribje-gavaju jeftinijem rješenju - modernizaciji postojećih. Kako bi učinak modernizacije bio cijelovit potrebno je kupiti i odgovarajuće oružje, pa tako i AAM-ove, a kako je riječ o kupcima koji se "ne mogu razbacivati novcem" presudnu ulogu često ima omjer uloženog-dobivenog, pri čemu se u pravilu ne teži postizanju maksimalnih (jer zahtijevaju toliko uloženog novca da se iznos ozbiljno približava cijeni novog aviona) nego tek "optimalnih" borbenih mogućnosti. ■

Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojnik.hr

Razvoj mlaznih aviona 1937.-1950.

Fairey Gannet

Unatoč svim svojim dobrim značajkama Gannet je ostao u operativnoj uporabi vrlo kratko, posebno njegove dvi-je inačice namijenjene protupodmorničkoj borbi

Domagoj MIČIĆ

Još dok su trajale posljednje bitke na sjevernom Atlantiku tijekom II. svjetskog rata, a saveznička se pobjeda činila neizbjježnom, britanski admiralitet započeo je potragu za novim protupodmorničkim avionom poboljšanih značajki. Novi je avion trebao imati veću brzinu leta, veći dolet i nosivost te znatno suvremeniju opremu u odnosu na dotadašnje britanske protupodmorničke avione. Morao je uz to biti dovoljno mali da može djelovati s nosača aviona koji će uskoro postati nosači zrakoplova. Među više prijedloga našao se i prijedlog tvrtke Fairey Aviation Company Limited koja je predlagala dvomotornu inačicu svog mornaričkog lovca Firefly (drugi su motor namjeravali ugurati u trup aviona iza pilota). Tvrtka Fairey se idejom dvomotornih aviona s dvostrukim kontrarotirajućim elisama bavila još od 1935., iako nije mogla za nju zainteresirati odgovarajuća ministarstva. Kako bi

probili zid nepovjerenja za svoju naprednu ideju u Faireyu su odlučili svoj laki bombarder Battle opremiti klipnim motorom P.24 i dvostrukom kontrarotirajućom elisu. Ispitivanja u letu trajala su od 13. lipnja 1939. do 5. prosinca 1941. ali je pritom napravljeno samo 86 sati leta. Ratne prilike i potreba za svakim pilotom na kraju su dovele do obustave programa razvoja, a prototip je poslan u Sjedinjene Američke Države na daljnja ispitivanja. U to vrijeme Amerikanci su razmatrali mogućnost da svoj lovac P-47 Thunderbolt opreme motorom P.24, pa su željeli ispitati i Faireyovo rješenje. Inače, laki bombarder Battle postao je poznat kao prvi britanski avion koji je oborio njemački avion tijekom II. svjetskog rata (20. rujna 1939. oboren je Messerschmitt Bf 109 iznad Francuske).

Potkraj II. svjetskog rata britanska se vojska nalazila pod znatno manjim pritiskom, pa je admiralitet

procijenio da imaju dovoljno novca i vremena dopustiti si razvoj naprednog protupodmorničkog aviona koji će biti znatan iskorak u odnosu na ratne avione. Pritom su bili voljni preuzeti i rizik mogućeg neuspjeha. Tako su potkraj 1945. objavili specifikaciju GR.17/45. Tvrtka Fairey je zaključila da u razvoju ima jedan projekt koji bi mogao, nakon potrebnih prilagodbi (izvidnički avion s dva klipna motora Merlin), biti idealan za britansko mornaričko zrakoplovstvo. Kako bi se postigla dovoljna nosivost i dobila snaga potrebna za sigurno polijetanje s nosača aviona odlučili su klipne motore Merlinu zamijeniti daleko naprednjim turbomlaznim motorom Armstrong-Siddeley Mamba. Svaki bi motor pokretao po jednu kontrarotirajuću elisu, čime je stvorena jedinstvena, nikad prije viđena kombinacija. ■

Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojnik.hr

Alfred von Tirpitz: Vječno u mornarici

U I. svjetskom ratu Tirpitz se zalagao za neograničeni podmornički rat kojim bi se većim brojem njemačkih podmornica nanosili teški gubici savezničkom brodovlju i time uz blokadu pomorskih snaga uspostavljala njemačka prevlast ispod površine mora...

Hrvoje STRUKIĆ

Gradić Küstrin na obali Odre, rodno mjesto Alfreda von Tirpitza, u vrijeme njegova rođenja (1849.) pripadalo je njemačko-pruskoj provinciji Brandenburg, a danas pripada zapadnoj Poljskoj.

Budući admiral odrastao je u Frankfurtu na Odri, a sa šesnaest godina 1. travnja 1865. položio je u Berlinu prijamni ispit i postao kadetom Pomorske škole u Kielu. Četiri godine kasnije, 1869., poslije završetka školovanja pristupio je Pruskoj mornarici, a već iste godine bio je promaknut u pomorskog poručnika.

Nakon ujedinjenja države i osnivanja Njemačke flote 1871. godine bio je u torpednom eskadronu. Za vrijeme službe u torpednoj floti posebno se zanimalo za mogućnosti uporabe podmornica u ratnim uvjetima. Od 1877. do 1889. slijede nova napredovanja i rad na nadogradnji i preustroju torpednog dijela flote, što provodi i sudjelovanjem u radu stožera Admiraliteta.

U čin kapetana korvete bio je promaknut 17. rujna 1881. a od siječnja 1885. do ožujka 1886. bio je u torpednom odjelu Admiraliteta. Od travnja 1886. do travnja 1889. obavljao je dužnost prvog inspektora torpednog topništva. U to vrijeme od (1885. do 1887.) obnašao je i dužnost zapovednika Torpedno-brodske flotile. Bio je i zapovednik torpednog broda Zieten, zatim i korvete Blücher.

U tridesetdevetoj godini Alfred Tirpitz je bio promaknut u pomorskog kapetana i u tom činu je od travnja 1889. do svibnja 1890. bio zapovjednikom oklopnih brodova Prusije, a odmah potom do rujna iste godine i Württemberga.

Od siječnja 1891. do siječnja 1892. časnik životpisnog lika bio je načelnik stožera Pomorskog zapovedništva Baltičkog mora, a istodobno i načelnik stožera zapovedništva ratne mornarice. S tih mjeseta zalagao se za izgradnju bojnih brodova i flote sposobne za vođenje pomorskih bitaka. Na jesenskim flotnim manevrima gdje je bio načelnik stožera, uz pomoć zapovednika admirala Freiherra von der Goltza, Tirpitz je razradio odgova-

"Vječni" njemački admirал svoj je polustoljetni staž u mornarici na kraju zaključio - ostavkom

Mahanova teorija

Pripreme ratnih flota koje su se provodile ne samo u Njemačkoj (uvjelike u "režiji" von Tirpitza) već i u SAD-u, Velikoj Britaniji i Japanu pred početak I. svjetskog rata, kao i tadašnji razvitak vojno-pomorske misli pod velikim utjecajem ideja američkog admirala i vojnopolomorskog pisca Alfreda Thayera Mahana (1840.-1914.). Taj američki admiral uz niz objavljenih knjiga i članaka iz pomorske povijesti, strategije i međunarodnih problema, najpoznatiji je po trilogiji *The Influence of*

Sea Power upon History, 1660. - 1783. objavljenoj 1890. Knjiga, kao što se može shvatiti iz naslova, govori o utjecaju pomorske moći na povijest. Admiral je napisao i udžbenik u kojem je postavio temeljna načela pomorske strategije i njegove razlike u odnosu na pomorsku taktiku. U svojim djelima Mahan postavio teoriju o pomorskoj moći koja uz potrebu na svojstva prostora i politike osigurava vladanje morem, a borba za prevlast na moru je glavni cilj pomorsko-ga rata.

rajuću flotnu taktiku, kasnije znanu kao Dienstvorschrift IX.

U čin kontraadmirala promaknut je 1895. a u sljedeće dvije godine bio je zapovjednikom Azijskog eskadrona krstaša s kojim boravi u njemačkoj pomorskoj bazi u Kiaochowu. Po povratku iz Azije iste godine, kontraadmiral je postao državnim sekretarom za Ratnu mornaricu i na toj dužnosti ostao do 1916., dokle do sredine I. svjetskog rata. S ovoga mjesta pod utjecajem Mehenove teorije o pomorskoj moći, Tirpitz se zalagao za plansku izgradnju flote sposobne i za strategijska napadajna djelovanja, što je prije svega pretpostavljalo gradnju flote novih bojnih brodova.

Alfred Tirpitz je vojnu karijeru uspio ispremješati s političkom: 28. ožujka 1898. bio je postavljen za državnog ministra Prusije, a 5. prosinca 1899. promaknut je u viceadmirala. U čin admirala bio je promaknut 12. lipnja 1903., a najviši čin velikog admirala dobio je 27. studenoga 1911.

Wilhelm II.

U tome razdoblju je dobio i mnoga odličja. Primje-

rice, 1907. je odlikovan Redom Crnoga orla, najvišeg viteškog reda Prusije, vrlo ograničenog članstva pod nadzorom samoga pruskog kralja. Tirpitz je uz to plemićko priznanje 10. kolovoza 1915. dobio i najviše vojno odličje Pruskog kraljevstva, Pour la Mérite.

Nadalje, pokrenuo je osnivanje Pomorskog udruženja, Flottenverein. U I. svjetskom ratu Tirpitz se zalagao za neograničeni podmornički rat kojim bi se većim brojem njemačkih podmornica nanosili teški gubici savezničkom brodovlju i time uz blokadu pomorskih snaga uspostavljala njemačka prevlast ispod površine mora. Ipak, poslije 7. svibnja 1915. kad je njemačka podmornica U-20 potopila britanski parobrod Lusitaniu prekida se njemački neograničeni podmornički rat. Kad je 1916. njemačko vrhovno zapovjedništvo opet odobrilo podmornički rat, ali s ograničenjima, Tirpitz se s time nije složio i dao je ostavku 15. ožujka 1916. Kako je car Wilhelm II. prihvatio njegovu ostavku, veliki admiral je napustio Ratnu mornaricu nakon dugih godina tijekom kojih je stekao nadimak Vječni, jer nitko drugi, pa čak ni carev brat, nije tako

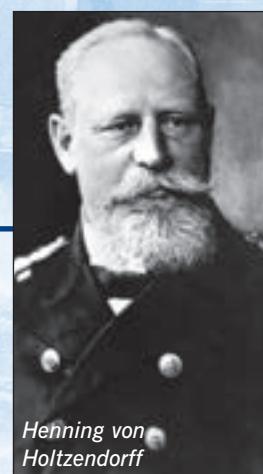
dugo ostao u službi Admiraliteta.

Poslije napuštanja aktivne službe, Alfred von Tirpitz nalazi se u politici, i to prvo od 1917. godine u Deutsche Vaterlandspartei (Njemačka domovinska stranka), a poslije rata kao lider desnog krila Deutschnationalen Volkspartei (Njemačka nacionalna narodna stranka). Između 1924. i 1928. bio je i poslanik u Reichstagu, ali njegovo političko djelovanje ostalo je bez većih utjecaja.

Njemački veliki admiral Alfred von Tirpitz umro je 6. ožujka 1930. u Ebenhausenu, mjestu u blizini Münchena.

Svoja gledišta iznio je u memoarima, *Errinnerungen*, objavljenim u Leipzigu 1919., *Aufbau der deutschen Weltmacht*, objavljenim u Berlinu 1924. i *Dokumente I u. II, Deutsche Ohnmachtspolitik im Weltkriege, Hamburg - Berlin, 1926.*

Imenom Admiral Alfred von Tirpitz, nazvan je bojni brod druge Bismarck klase i sestrinski brod bojnog broda Bismarck, porinut u more posjetkom travnja 1939., koji je sudjelovao u ratnim akcijama tijekom II svjetskog rata. ■

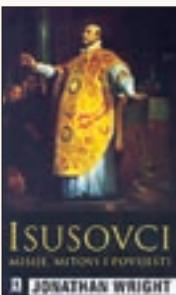
Heinrich von Holtzendorff

Čin velikoga admirala carističke Njemačke nosili su i (od 1901. godine) car Wilhelm II. i švedski kralj Oskar II. Zatim, od 28. lipnja 1905. Hans von Koester (1844.-1928.) koji je vodio pruske brodove u Baltičkom moru i od 4. rujna 1909. pruski princ i carev brat Heinrich (1862.- 1929.). Tijekom I. svjetskog rata osim Tirpitala najviši pomorski čin dobio je 31. svibnja 1918. i Henning von Holtzendorff, njemački admiral (1853.-1919.) koji se istaknuo u podmorničkom ratu protiv britanskih brodova.

Jonathan Wright: "Isusovci - misije, mitovi i povijesti", Naklada Ljevak, Zagreb, 2006.

Tijekom pet stoljeća postojanja Družba Isusova optuživana je za ubojsvstva kraljeva i predsjednika država, njezini su članovi kao misionari prodrli u svaki kutak zemlje, mnogi pripadnici toga reda proglašeni su svecima i mučenicima, a 35 mjesecih kratera dobitilo je imena po isusovačkim znanstvenicima. Isusovci su pribijani na stup srama i slavljeni više nego pripadnici jednog vjerskog reda. No, bili voljeni ili omraženi, njihov je dramatičan i daleko-sežan utjecaj nemoguće ignorirati. On je uzdrmao sigurnost i hierarhiju Rimokatoličke crkve, te mijenjao intelektualni, kulturni i duhovni krajobraz Europe, Azije i obiju Amerika. Iako Družba i danas prolazi krize i unutarnje prijepore, ona je i dalje aktivno prisutna u svijetu znanosti i politike, odgoja i pobožnosti - igrajući važnu ulogu u kompleksnoj transformaciji Katoličke crkve.

Djelo J. Wrighta jedinstven je interdisciplinarni prikaz "najkontroverznijeg reda u povijesti", a cilj mu je pokazati utjecaj isusovaca i njihova svjetonazora i na samo stvaranje modernog identiteta do dana današnjega, uzimajući u razmatranje nedovoljno istražene povezanosti - na primjer s anglikanskom crkvom, kolonijalizmom, marksizmom i komunizmom, pa čak i s hegemonijom SAD-a. Ova fascinantna studija uvlači čitatelja u napetu priču o mitu i protumitu, o slavljenju i progonima, o izvanrednim postignućima i spektakularnim promašajima. Jonathan Wright doktorirao je na Sveučilištu Oxford s temom o svećeničkim redovima u 16. stoljeću. Već s 34 godine stekao je izvanredan ugled kao znanstvenik, a članci su mu objavljeni u brojnim stručnim časopisima. Hrvatsko izdanje ovoga djela donosi i pogovor Mije Korađea pod naslovom "U hrvatskim krajevima".

Mirela Menges

FILMOTeka

Kad bio sam pjevač (kino)

- francuska drama (112 min.)
- distributer: Blitz film & video
- scenarij i režija: Xavier Giannoli
- gl. glumci: Gerard Depardieu (Alain Moreau), Cecile de France (Marion), Mathieu Amalric (Bruno)

Alain Moreau ocvali je pjevač francuskih šlagera. U gradu, čijim noćnim životom vlada, poznaju ga gotovo sve sredovječne gospode što se okupljaju na njegovim vikend plesnjacima. Premda ima posla i odrađuje ga bez greške, Alain je svjestan da njegova karijera više neće napredovati. Kad poput iskusnog "galeba" uspije zavesti mladu Marion, Alain se zaljubi i zakorači na nepoznat teritorij ljubavi. S druge strane Marion je mlađa žena koja radi od jutra do sutra, ima šestogodišnjeg sina i vrlo je nezadovoljna svojim životom. Kamo vodi njihova veza i trebaju li jedno drugom...

Upozorenje! *Kad bio sam pjevač* je film rađen po ženskom ukusu. Ako ne podnosite mnogo pjevanja, ako ne želite trošiti papirnate maramice i ako ne volite suvremenu francusku šansonu - ovo nije film za vas. Ovim filmom mladi redatelj Giannoli (za kojega ćemo sigurno još čuti) nastupio je na prošlogodišnjem Cannesu. Tamo je proglašen najpozitivnijim iznenadenjem, a po mom sudu, bolji je za tri koplja od pobjedičkog filma *Vjetar koji povija ječam*, o kojemu sam pisao prije nekoliko tjedana. Svi likovi (naročito maestralni Depardieu) do posljednjeg statista vješto su vođeni kako bi dočarali ugodaj "mjesta gdje odlaze usamljena srca". Režija je besprijeckorna (posebno u pjevanim scenama), tako da moram priznati kako jedva čekam novi Giannolijev uradak.

Tijekom godine čovjeku se toliko toga dogodi, da mnogo toga nepovratno zaboravi. Poznata poslovica kaže: "Budala pamti, pametan piše!" Upravo zbog toga sam i napisao ovaj osvrт, kako ne bih na kraju godine ovaj film zaboravio staviti na zaslужeno mjesto na top-ljestvici najboljih filmova.

Leon RIZMAUL

Vojска i vjera

Zvući nestvarno, kao kakva priča, a riječ je doista o istinitom događaju. Prijе točno dvadeset godina posjetio sam prvi put Padovu i svetišta sv. Antuna Padovanskog i sv. Leopolda Bogdana Mandića. Dva velika samostana s mnogo redovnika fratara. Mladenačka radoznalost budila je u meni pitanje što rade svi ti fratri, pa mi je gvardijan pokušavao objasniti aktivnosti svakoga pojedinog. Za jednog od njih reče mi da je vojni kapelan. Čini mi se da se u životu nisam iznenadio kao tada. U Padovu sam stigao iz Zagreba. Vojarna ispod svetoduškog samostana bila je za nas, kao i mi za njezine stanovnike, "neosvojiva tvrđava". Ni govora o bilo kakvom kontaktu, a kamoli o vojnem kapelanu. Zbog toga se u meni pojavila još veća želja da upoznam tog kapelana i čujem od njega nešto o toj službi. Upitao me: "Jesi li pročitao Lukino evanđelje, početak sedmog poglavlja?" Naravno da nisam znao o čemu je riječ, ali istraživački duh doveo me do dijaloga Isusa i satnika. Pročitavši te retke reči sebi kako bi bilo lijepo da i mi jednom u Hrvatskoj imamo vojne kapelane. Ne prođe, Bogu hvala, dugo, a hrvatski vojnik i katolički svećenik u vojarnama razgovaraju poput Isusa i satnika iz današnjeg evanđelja. Na počecima smo. Tek je deset godina Vojnoga ordinarijata u Republici Hrvatskoj, pa ne možemo tako brzo doći do razine koja je resila rimskega časnika, za kojega Isus reče da u cijelom Izraelu nije našao vjere koliko u toga satnika. No, ako nas Bog pozivi i obdari nas suradnjom kakvu sada imamo, vjerujem da ćemo i mi moći reći da u cijeloj Hrvatskoj, među svim kategorijama osoba, nema takve vjere kao u hrvatskoga vojnika. Živi bili pa vidjeli!

Žarko Relota

10. lipnja 1940. Kapitulacija u Trondheimu

Zbog važnog strateškog položaja oko dvije europske neutralne zemlje, Danske i Norveške, vodila se politička i špijunска игра коју је 9. travnja 1940. iznenadnim prepадом prekinuo njemačки ratni stroj. Nacističke postrojbe ušle су у Dansku i slomile njezin otpor за само неколико sati, а истodobno су se snažne vojne snage iskrcale u norveške luke. Nacisti su, potpomognuti s 1200 zrakoplova i cjelokupnom ratnom flotom, slomili svaki otpor u okolini Oslo i krenuli prema sjeveru Norveške. No, britansko-francuske snage iskrcale су se pokraj Narvika i Namsosa kako bi sprječile prodor Nijemaca. Britanci i Francuzi имали су на bojišnicima 25 000, a Nijemci само oko 5 000 vojnika. Izvodeći vještne manevre saveznici су u svibnju zauzeli Narvik i могли су uništiti njemačke postrojbe ili ih odbaciti na švedsko područje. No, zbog razvoja događaja na zapadnoj fronti, odlučeno je da se, unatoč uspjehu na sjeveru Norveške, evakuiraju preostale snage iz područja Narvika. Istodobno su evakuirani kralj i vlada па су dijelovi pomorskih i zračnih norveških postrojbi obustavili svaki otpor 10. lipnja, kad je u Trondheimu potpisana kapitulacija.

12. lipnja 1683.

Turska opsada Beča

Osmanlijski osvajači који су из Azije dobrano zakoračili u Europu, нашли су се 12. lipnja 1683. s golemom војном силом испред carskoga Beča. Под водством великог vezira Kara

Mustafe, у првом налету Beč nije pao, па су Turci poduzeli veliku opsadu. Položaj Beča bio je vrlo težak jer је за obranu имао dvadesetak tisuća ljudi, а бечке utvrde нису биле спремне за dugotrajanu opsadu. Kad су snage branitelja биле на izmaku, у последњем trenutku на поприште је стигао poljski kralj Jan Sobieski који је заповједао združenim savezničkim snagama. Turci нису издрžали iznenadnu navalnu poljske konjice и saksonских пјешака, па су у rujnu 1683. у паничном bijegu напустили položaje, opsadno topništvo и шаторе пуне naplačkanog plijena, izgubivši око dvadeset tisuća, што mrtvih što ranjenih vojnika. Turski sultan Mehmed IV. толико се zbog tog poraza razljutio да је заповједio beogradском paši да му у Carigrad пошаље главу Kara Mustafe. Sam je počeo skupljati нову војску с којом је накано поновно под Beč. Do toga, међutim, никад nije дошло. Poraz turske vojske kod Beča bio је posljedica trajног propadanja turske војно-feudalне države.

Leon RIZMAUL

WEB INFO

<http://armscollectors.com>

sima, koja je обvezno štivo gotovo svakog ljubitelja miltarije. Site je vrlo informativan i edukativan. Na njemu можемо pronaći informacije о povijesti pištolja, svrsi i izradi seriskih brojeva, proizvodačima kroz povijest, као и nekima od legendarnih modela rabljenih kroz povijest. Urednici stranice dio prostora prepustili су и linkovima vezanima uz muzeje s osobnim naoružanjem i organiziranim udrugama чiji су članovi bave skupljanjem oružja, preglednikom knjiga i drugim zanimljivim temama. Grafički je sve sjajno postavljeno, па posjetitelji ne troše previše vremena на traženje informacija. Svakako, site je vrlo dobar u svakom pogledu, čak и unatoč činjenici да ljubitelji vijesti, fotogalerija i aukcija неće pronaći takve rubrike. No, svrha stranice ionako nije pružanje svježih informacija i prodaja, nego edukacija i povezivanje zaljubljenika u miltarije.

Neven MILADIN

KVIZ

pripremio D. VLAHOVIĆ

1. Po površini Kanada je:

- A druga na svijetu
- B četvrta na svijetu
- C šesta na svijetu

2. Izdvojite kanadsku provinciju među državama SAD-a:

- A Manitoba
- B Michigan
- C Wisconsin

3. Najveći kanadski grad (2,5 milijuna stanovnika) je:

- A Ottawa
- B Calgary
- C Toronto

4. Na čelu kanadske države je:

- A kanadski parlament
- B britanska kraljica Elizabeta II.
- C kanadski kongres

5. Kanadska valuta je:

- A kanadska funta
- B kanadski dolar
- C kanadski franak

KROKO INTERNATIONAL

proizvodnja vojne i policijske opreme

- RAZVOJ
- DIZAJN
- PROIZVODNJA
- DISTRIBUCIJA

KROKO INTERNATIONAL d.o.o.

Kučošijanska 8, 10000 Zagreb, Croatia
UIT number: 1558340, NATO CAGE CODE: A00AB
tel: +385 1 3772777, fax: +385 1 3730751
info@kroko.hr

www.kroko.hr